

บทที่ 9

รัฐสภา

สุขุม นวลดสกุล

วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ

1. ความนำ

สถาบันรัฐสภา (Parliament) นับว่าเป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดองค์กรหนึ่งในการปกครอง เพราะทำหน้าที่พิจารณาบัญญัติกฎหมายเพื่อใช้ในการปกครองประเทศและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลหรือฝ่ายบริหาร ใน การปกครองระบบประชาริปได้ยกให้ว่ารัฐสภา เป็นสถาบันที่แสดงเจตนาจริงสูงสุดของประชาชน เพราะถือว่าเป็นสถาบันที่รวมของผู้ที่รำภูมิ มอบหมายให้เป็นตัวแทนในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นเป็นปากเป็นเสียงแทน “นับตั้งแต่ ปีพุทธศักราช 2475 เป็นต้นมา.....ถือได้ว่าประเทศไทยอยู่ภายใต้การปกครองในระบบรัฐสภาติดต่อกันมาโดยตลอด แม้ในบางครั้งกลไกต่าง ๆ ของระบบรัฐสภาจะมีอยู่ที่เพียงแต่ลายลักษณ์อักษร แต่รัฐธรรมนูญหรือรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรฉบับต่าง ๆ ก็ยังคงความเชื่อมัน ที่มีต่อระบบรัฐสภาได้ดังนั้น”

รูปการปกครองของประเทศจะพิจารณาว่าเป็นประชาริปได้หรือไม่ หรือเป็นมากน้อยเพียงใดนั้น อาจดูได้จากรูปลักษณะของรัฐสภา ถ้าสมาชิกรัฐสภาสามารถจากการเลือกตั้งของประชาชนสามารถแสดงเจตนาจริงของประชาชนและควบคุมฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพก็เรียกว่าเป็นประชาริปได้ถ้าเบี่ยงเบนไปจากที่กล่าวข้างต้นก็มิอาจเรียกว่าเป็นการปกครองที่ให้อำนาจหัวหน้าประเทศเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง รัฐธรรมนูญหรือรัฐธรรมนูญการปกครองฯ ที่กำหนดให้มีสมาชิกรัฐสภาสามารถจากการแต่งตั้งบางส่วนหรือทั้งหมด ผู้ร่วงหรือองค์กรที่พิจารณาหากให้เหตุผลว่าจำเป็นต้องบัญญัติเช่นนั้น เพราะประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปกครองตนเองตามหลักประชาริปโดย ต้องมีสมาชิกประเภทแต่ตั้งซ่วยหน้าที่เป็นเพียง หรือหน้าที่แทนไปโดยเดียวในระยะที่ต้องการให้มีเสียงรับฟังทางการเมือง อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่า สำหรับระบบการเมืองของไทยนั้นพยายามที่จะใช้รูปแบบรัฐสภาโดยตลอด แม้ในบางสมัยประชาชนอาจไม่มีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการเลือกสมาชิกรัฐสภาโดยก็ตาม

2. ลักษณะของรัฐสภาไทย

รัฐสภาโดยทั่วไปมักแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือสภาเดียว (Unicameral System) และ สองสภา (Bicameral System) ระบบห้องสองห้องก็มีชื่อเสียงต่างกัน เช่น รูปสภาเดียวทำให้การ

ปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในการใช้อำนาจนิติบัญญัติ ล้วนรูปสกากุ่ทำให้มีความรอบคอบในการปฏิบัติงานมากขึ้นรวมทั้งแก้ปัญหาเด็ดขาดในทางสกากุ่ นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนกระทั่งปัจจุบันนี้ 2550 ประเทศไทยได้มีกฎหมายสูงสุดคือรัฐธรรมนูญและธรรมนูญฯ มาแล้วรวม 18 ฉบับ แต่ละฉบับได้กำหนดรูปของรัฐสกากาแตกต่างกันออกไปตามเจตนาณ์ของอำนาจทางการเมืองและสถานการณ์ในแต่ละยุค แต่ละสมัย รัฐสกากาของไทยเท่าที่เคยจัดตั้งขึ้นอาจจำแนกรูปลักษณะออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. สกากาเดียวมีสมาชิกแต่งตั้งทั้งหมด ธรรมนูญการปกครองฯ ทั้ง 4 ฉบับและรัฐธรรมนูญฯ 2519 ได้กำหนดรูปของรัฐสกากาเป็นรูปสกากาเดียวและประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้งทั้งหมดโดยกำหนดให้ผู้นำของกลุ่มซึ่งกุมอำนาจการปกครองในขณะนั้นคือหัวหน้าคณะปฏิวัติหรือนายกรัฐมนตรีเป็นผู้เลือกสรรสมาชิกน้ำหนักเดล้ำเพื่อดูพระปรมาภิไธยแต่งตั้งธรรมนูญแต่ละฉบับได้เรียกชื่อองค์กรนิติบัญญัตินี้แตกต่างกันออกไปคือรัฐธรรมนูญฯ 2475 เรียกว่า “สกากผู้แทนราษฎร”, ธรรมนูญฯ 2502 เรียกว่า “สการ่างรัฐธรรมนูญ”, ธรรมนูญฯ 2515, ธรรมนูญฯ 2520 และธรรมนูญฯ 2534 เรียกว่า “สกานิติบัญญัติแห่งชาติ”, และรัฐธรรมนูญฯ 2519 เรียกว่า “สกากปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน” แต่ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรก็ต้องถือว่าเป็นรัฐสกากาทั้งสิ้น เพราะทำหน้าที่พิจารณาบัญญัติกฎหมาย

2. สกากาเดียวมีสมาชิกสองประเภทแต่งตั้งและเลือกตั้ง รัฐสกากาไทยที่เป็นรูปสกากาเดียว แต่มีสมาชิกทั้งน้ำจาก การแต่งตั้งและเลือกตั้งรวมอยู่ด้วยกันในสกากาคือรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญฯ 2475 และรัฐธรรมนูญฯ 2495 สมาชิกทั้งสองประเภทมีสิทธิและหน้าที่เท่าเทียมกันทุกประการ สมาชิกประเภทแต่งตั้งหรือที่เรียกว่า ส.ส. ประเภท 2 ได้รับการเสนอชื่อแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี

3. สกากุโดยสกากานี้มาจากการเลือกตั้งและสกากานี้มาจากการแต่งตั้ง ได้แก่ รูปรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญฯ 2489, รัฐธรรมนูญฯ 2490, รัฐธรรมนูญฯ 2492, รัฐธรรมนูญฯ 2511, รัฐธรรมนูญฯ 2517, รัฐธรรมนูญฯ 2521 และรัฐธรรมนูญฯ 2534 สกากาที่สมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนเรียกว่า “สกากผู้แทนราษฎร” สกากาที่สมาชิกมาจากการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งทางอ้อมเรียกว่า “รัฐสกากา” (รัฐธรรมนูญฯ 2489 เรียกพุฒิสกากา) ทั้งสองสกากาจะประชุมแยกกัน และจะประชุมร่วมกันในบางกรณี อำนาจของรัฐสกากาแตกต่างกันออกไปในแต่ละรัฐธรรมนูญ บางฉบับให้อำนาจรัฐสกากาเท่าเทียมกับสกากผู้แทนราษฎรทุกประการ บางฉบับจำกัดอำนาจของรัฐสกากาให้ต้องยกว่าสกากผู้แทนราษฎร

4. สถาบันจากการเลือกตั้งทั้งสองสถาบัน ได้แก่ รัฐสภาตามรัฐธรรมนูญฯ 2540 ประกอบด้วยสภานิติบัญญัติและวุฒิสภา ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนทั้งสองสถาบัน

5. สถาบันจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่ง (วุฒิสภา) มาจากการเลือกตั้งและการสรรหา (แต่งตั้ง) ได้แก่ รัฐสภาตามรัฐธรรมนูญฯ 2550

รูปแบบของรัฐสภาไทยที่ผ่านมาและที่เป็นอยู่แสดงให้เห็นว่า ประชาชนยังไม่ได้รับสิทธิให้เป็นเจ้าของอำนาจอธิบดีโดยสมบูรณ์ตามระบบประชาธิปไตย เพราจะเป็นสภารัฐเดียวที่สมาชิกมาจากการแต่งตั้งทั้งหมดหรือแต่งตั้งส่วนหนึ่ง และรูปแบบสภารัฐที่ส่วนหนึ่งมาจากการแต่งตั้งไม่อาจเรียกว่าเป็นการปกครองที่ให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิบดีโดยอย่างแท้จริง เหตุผลในการให้มีสมาชิกประเภทแต่งตั้งรวมเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติที่ถูกนำมากล่าวอยู่เสมอคือ ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในการเมืองการปกครองหรือประชาชนส่วนใหญ่ยังต้องดูแลภาพในเรื่องศึกษา จำเป็นที่จะต้องตั้งผู้ทรงคุณวุฒิให้ทำหน้าที่เป็นเสมือนพี่เลี้ยงของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชน ในบางครั้งที่ไม่ให้ประชาชนมีสิทธิโดยกำหนดให้มีสภารัฐสมาชิกมาจากการแต่งตั้งทำหน้าที่นิติบัญญัติสภารัฐเดียว ก็มักมีเหตุผลว่า เพราความจำเป็นทางด้านสถานการณ์หรือเพื่อยับยั้งความสับสนวุ่นวายและไร้เสถียรภาพทางการเมือง อย่างไรก็ตาม จากพฤติกรรมที่ผ่านมาปรากฏว่าสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งมักจะเป็นพระบรมวงศ์หรือบุคคลที่สนับสนุนฝ่ายบริหาร ทำให้เห็นว่าฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลสามารถแทรกแซงในองค์กรนิติบัญญัติได้โดยตลอดมา มีเพียงรัฐธรรมนูญฯ 2517 ที่ใช้อยู่จนถึง 6 ตุลาคม 2519, รัฐธรรมนูญฯ 2521 เมื่อกาลกฤษฎีกษาแล้ว ที่จำกัดอำนาจของวุฒิสภาให้น้อยลงกว่าที่เคยกำหนดมาในรัฐธรรมนูญฉบับอื่น

3. วุฒิสภา

รัฐธรรมนูญที่กำหนดให้มีวุฒิสภาหรือสภานิติบัญญัติ สถาบันที่มีมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญฯ 2489, รัฐธรรมนูญฯ 2490, รัฐธรรมนูญฯ 2492, รัฐธรรมนูญฯ 2511, รัฐธรรมนูญฯ 2517, รัฐธรรมนูญฯ 2521 และรัฐธรรมนูญฯ 2534 เนื่องจากรัฐธรรมนูญฯ 2489 เรียกสภานิติบัญญัติว่า “พุฒิสภา” ฉบับอื่นๆ เรียกว่า วุฒิสภา

การกำหนดให้มีสภานิติบัญญัติโดยหลักการก็เพื่อ “ช่วยกลั่นกรองงานสภานิติบัญญัติ (สภานิติบัญญัติ) ให้เป็นไปด้วยความ公正และรอบคอบ เพื่อวัดกุบะร่องค์ดังกล่าว สภานิติบัญญัติจึงต้องประกอบด้วยสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิมีประสบการณ์มาก”³ อย่างไรก็ตาม วุฒิสภามักจะถูกมองว่าเป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหารหรือพลังของรัฐบาลที่จะถ่วงดุลกับพลังของสภานิติบัญญัติ ทั้งนี้เพรารัฐธรรมนูญที่กำหนดให้มีวุฒิสภามักจะกำหนดให้มีหน้าที่ในการเสนอชื่อผู้

สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิกเป็นอย่างน้อยกรรุมนตรี ยกเว้นรัฐธรรมนูญฯ 2489 ที่กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลให้สภាភ្លោែនរាជ្យที่อยู่ในขณะนี้เป็นผู้เลือกตั้งวุฒิสมาชิก และรัฐธรรมนูญฯ 2492 ให้ประธานองค์นตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการฯ แต่ตั้งสภารີ วุฒิสภา ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชนักการเมืองและนักหนังสือพิมพ์อาวุโส เดย์ให้สัมภาษณ์ถึงวุฒิสมาชิกว่า “หน้าที่ของวุฒิสภามันก็อย่างนี้ เพื่อก่อให้เกิดเสริมราภคความมั่นคงแก่รัฐบาล ไม่ว่ารัฐบาลไหนก็ตาม ตามเจตนาณั้นของรัฐธรรมนูญ เพื่อป้องกันการล้มลุกคลุกคลานของรัฐบาล”⁴

สำหรับรัฐธรรมนูญฯ 2534 ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าสืบยอดอำนาจของสภารີ สช. เพิ่มระดับให้สูงกว่าเดิม ให้ประธานสภารີ เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการฯ แต่ตั้งวุฒิสมาชิกจำนวน 270 คน และให้มีวาระในการดำรงตำแหน่ง 4 ปีนับแต่การเลือกตั้งที่ว่าไปของสภารີ ก็ต้องมีวาระในการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี แต่บทเฉพาะกาลกำหนดให้การอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจและอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด กระทำในที่ประชุมรัฐสภา เท่ากับใน 4 ปีแรกนี้วุฒิสมาชิกมีอำนาจในการทำให้คัดนะรัฐมนตรี อยู่หรือไม่อยู่ในตำแหน่งได้ เมื่อวุฒิสมาชิกมีอำนาจในการทำให้หัวหน้าสภารີ แม้สภารີ สช. จะถลวยตัวบล๊อตเต้ออำนาจบังคับมีอยู่ฝ่ายทางวุฒิสภา นายกรัฐมนตรีจะมีอำนาจเสนอแต่งตั้งวุฒิสมาชิกต่อเมื่อวุฒิสมาชิกชุดแรกนี้ครบ 4 ปีแล้ว

เนื่องจากหลักการของการมีวุฒิสภาก็เพื่อที่จะให้มีองค์กรทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงของสภាភ្លោែនรាជ្យ รัฐธรรมนูญจึงมักกำหนดให้วุฒิสมาชิกมีคุณสมบัติสูงกว่าวุฒิสมาชิกสภាភ្លោែនรាជ្យ เช่น ในด้านอายุ รัฐธรรมนูญฯ 2489 กำหนดไว้ 40 ปี (แต่บทเฉพาะกาลกำหนดเพียง 35 ปี) เท่ากับรัฐธรรมนูญฯ 2492, และรัฐธรรมนูญฯ 2511 แต่รัฐธรรมนูญฯ 2517, รัฐธรรมนูญฯ 2521 และรัฐธรรมนูญฯ 2534 กำหนดไว้ 35 ปี รัฐธรรมนูญฯ 2489, รัฐธรรมนูญฯ 2492, และรัฐธรรมนูญฯ 2517 ห้ามข้าราชการประจำเป็นวุฒิสมาชิก ในขณะที่รัฐธรรมนูญฯ 2490, และรัฐธรรมนูญฯ 2511, รัฐธรรมนูญฯ 2521 และรัฐธรรมนูญฯ 2534 ไม่ห้าม คุณสมบัติด้านอื่นมักกำหนดคล้ายสภាភ្លោែនรាជ្យ เนพะรัฐธรรมนูญฯ 2489 กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นวุฒิสมาชิกไว้สูงเป็นพิเศษคือ “มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือเทียบเท่ามาแล้ว ไม่ต่ำกว่าห้าปี หรือเคยดำรงตำแหน่งทางราชการมาแล้วไม่ต่ำกว่าห้าหกปี หรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภាភ្លោែនหรือรាជ្យสภាភ្លោែនรាជ្យมาแล้ว”⁵

กุฎิสมາชิกตามรัฐธรรมนูญฯ 2534 มีคุณสมบัติคล้ายกับรัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ คือ อายุ 35 ปีขึ้นไป ต้องไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพระองค์ เมือง ไม่เป็น สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งได้รับเลือกตั้ง แต่ให้ข้าราชการประจำเป็นกุฎิสมາชิก ได้ นอกนั้นคุณสมบัติคล้ายกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งต้องไม่รับสัมภាព หรือเป็น ถุสัญญาในธุรกิจแบบผูกขาดด้วยกันกับรัฐหรือหน่วยราชการทั้งของรัฐและรัฐวิสาหกิจ

จำนวนกุฎิสมາชิกตามรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับนั้นไม่เท่ากัน รัฐธรรมนูญฯ 2489 กำหนดจำนวนไว้ 80 คน, รัฐธรรมนูญฯ 2490 ให้มีจำนวนเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทน ราชฎร, รัฐธรรมนูญฯ 2492 และรัฐธรรมนูญฯ 2517 กำหนดไว้ 100 คน, รัฐธรรมนูญฯ 2511 และรัฐธรรมนูญฯ 2521 ให้มีจำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญฯ 2534 กำหนดจำนวนคงที่คือ 270 คน ซึ่งเท่ากับ 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิก- สภาผู้แทนราษฎร เพราะรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดจำนวน ส.ส. คงที่ 360 คน และแก้ไขภาย หลังให้มีจำนวน 2/3 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ภาระในการตั้งค่าแทนของกุฎิสมາชิก รัฐธรรมนูญที่กำหนดให้มีกุฎิสภารับภูยติด ให้เงินเดือนก้อนคือมีวาระ 6 ปี และส่วนใหญ่กำหนดค่าว่าเมื่อครบ 3 ปีแรก ให้จับสลากรอออกครึ่ง หนึ่ง และให้ผู้ที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นผู้เสนอขอผู้สมควรเป็นกุฎิสมามาชิกเลือกสรรราย รายชื่อผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งใหม่ ต่อจากนั้นแต่ละคนจะอยู่ครบ 6 ปี ซึ่งเท่ากับว่าทุก ๆ 3

กุฎิสมามาชิกจะครบวาระที่จะจำนวนครึ่งหนึ่งเปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงบุคคลได้ ผู้ครบ วาระไปแล้วมีสิทธิได้รับการแต่งตั้งใหม่ได้ อย่างไรก็ตามเฉพาะรัฐธรรมนูญฯ 2521 กำหนด แตกต่างออกไปคือให้ออก 1 ใน 3 ทุก ๆ 2 ปี เพราะฉะนั้นผู้เสนอแต่งตั้งกุฎิสมามาชิกสามารถ เปลี่ยนแปลงกุฎิสมามาชิกได้ 1 ใน 3 ทุก 2 ปี ในกรณีที่ต้องแต่งตั้งกุฎิสมามาชิกว่างลง เพราะถ้าออก หรือหมดสภาพก่อนวาระ ให้มีการแต่งตั้งซ้อมได้ และผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งแทนจะมีสิทธิอยู่ใน ตำแหน่งเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ที่ตนเป็นแทน

สำหรับรัฐธรรมนูญฯ 2534 แม้จะกำหนดวาระกุฎิสมามาชิกไว้ 6 ปี และเปลี่ยนแปลง ครึ่งหนึ่งทุก ๆ 3 ปี แต่กุฎิสมามาชิกชุดแรกจำนวน 270 คนที่แต่งตั้งในวันเลือกตั้งสมาชิกสภา- ผู้แทนราษฎรทั่วประเทศเมื่อ 22 มีนาคม 2535 จะต้องมีวาระตามบทเฉพาะกาลคือมีวาระ 4 ปี และต่อมาได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ดำเนินการ 4 ปี

หน้าที่ของกุฎิสภาก็ต้องปฏิบัติการกันต่อไป ต้องร่วมพิจารณาบัญญัติที่ผ่านการเห็นชอบ จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว รัฐธรรมนูญบางฉบับให้สิทธิกุฎิสมามาชิกเสนอร่างพระราชบัญญัติได้ รัฐธรรมนูญที่ให้สิทธินี้แก่กุฎิสมามาชิกคือรัฐธรรมนูญฯ 2490, และรัฐธรรมนูญฯ 2511 รัฐ- ธรรมนูญบางฉบับแม้จะให้มีกุฎิสภาราชแต่ไม่ให้สิทธิกุฎิสมามาชิกในการที่จะลงมติไว้วางใจหรือไม่

ໄວ້ວາງໃຈນີ້ບາຍອ່ອງຮູບປາສແລະໄມ້ໄດ້ສິທີໃນການທີ່ຈະຄົງດີອັດສອນຮູບປາສທັງຄະນະຫຼວງ
ນຸຄຄລ ຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງທີ່ຈໍາກັດສິທີຂອງຝົດສາມາຝຶກໃນການທີ່ຈະຄົງດີອັດສອນຮູບປາສຄືອ່ອງຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ 2492,
ຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ 2517 ແລະຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ 2521 ກັບຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ 2534 ລັ້ງຈາກຍາກເລີກນັບເພາະກາລ

ການປັດເປີດສັນປະຊຸມຂອງຝົດສາມາຝຶກ ພຣ້ອມກັບສກາຜູ້ແກນຮາຍງວຽກ ແລະໃນຮ່າງທີ່
ສກາຜູ້ແກນຮາຍງວຽກຢູ່ບັນຍາ ອົດສາມາຝຶກຈະເປີດປະຊຸມໄມ້ໄດ້ຍັກເວັນແຕ່ມີຄວາມຈຳເປັນທີ່ຈະທ່ານ້າທີ່ເປັນ
ຮູ່ສກາມບານທັບໜູ້ຍຸກົງຂອງຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງເຊັນໃຫ້ຄວາມເໜີ້ນຂອບໃນການປະກາສສົງຄຣາມຫຼືອກງວ້ອຍ
ການຕົກ ເພວະຈະນັ້ນໃນຮ່າງທີ່ສກາຜູ້ແກນຮາຍງວຽກຢູ່ບັນຍາ ຈະຕາພະຣາຊນູ້ຍຸກົງຕື່ໂດຍອາຫັຍ
ຝົດສາມາຝຶກໄມ້ໄດ້ ທາກມີຄວາມຈຳເປັນຕົ້ນອອກກວ່າມາຍ ຕ້ອງຕາມເປັນພະຣາຊກໍາທັນດ

4. ສກາຜູ້ແກນຮາຍງວຽກ

ສກາຜູ້ແກນຮາຍງວຽກຄືອສກາທີ່ປະກອບດ້ວຍຜູ້ແກນຮາຍງວຽກທີ່ປະຫາວັນເລືອກຕັ້ງເຂົ້າມາ
ເພື່ອທ່ານ້າທີ່ແກນ ຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງເກີບຖາກຈັບນັບຍັກເວັນຮຽມນູ້ຍຸກົງ 2475, ຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ 2502, ຮູ່ຮຽມ-
ນູ້ຍຸກົງ 2515, ແລະຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ 2519 ກໍາທັນດໄໝມີສກາຜູ້ແກນຮາຍງວຽກ ແລະໃນບາດຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ
ທີ່ກໍາທັນດໄໝມີສກາຜູ້ແກນຮາຍງວຽກມີເປີຍ 2 ດັບນັບເທົ່ານັ້ນທີ່ໄດ້ສກາຜູ້ແກນຮາຍງວຽກທ່ານ້າທີ່ເປັນອົງກຣ
ນິດບັນຍຸກົງຕື່ເປີຍສກາເຕີຍຄືອ ຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ 2475, 2495 ແຕ່ກໍາທັນດໄໝມີສາມາຝຶກປະເກດ 2 ໄດ້
ຮັບການແຕ່ງຕັ້ງເຂົ້າມາເປັນສາມາຝຶກຜູ້ແກນຮາຍງວຽກດ້ວຍຈຳນວນເກົ່າກົບສາມາຝຶກທີ່ໄດ້ຮັບການເລືອກຕັ້ງຈາກ
ປະຫາວັນ ແລະສາມາຝຶກທັງ 2 ປະເກດມີສິທີທີ່ແທນ້າທີ່ເໜືອນກັນທຸກປະກາສ ສ່ວນຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ 2489,
ຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ 2490, ຮູ່ຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ 2492, ຮູ່ຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ 2511, ຮູ່ຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ 2517,
ຮູ່ຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ 2521, ແລະຮູ່ຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ 2534 ກໍາທັນດໄໝມີວຸດົກສາງຸ້າໄປກັນສກາຜູ້ແກນຮາຍງວຽກ

ສາມາຝຶກສກາຜູ້ແກນຮາຍງວຽກທີ່ໄດ້ຮັບເລືອກຕັ້ງຈາກປະຫາວັນຈະຖຸກນັບໜູ້ຍຸກົງຂອງຮູ່ຮຽມ-
ນູ້ຍຸກົງທ້ານໄມ້ໄດ້ເປັນຫ້າຮ່າງການປະຈໍາຫຼວງຫຼືເຈົ້າຫ້າທີ່ຂອງຮູ່ຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງນາງຈັບກົມືການກໍາທັນດ
ຄຸນສົມບັດຕ້ອງທ້າມປຶກຍ່ອຍລົງໄປອົກ ເຊັ່ນ ຮູ່ຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ 2534 ກໍາທັນເຊັນເດືອກບັນຍັດຮູ່ຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງ
2521 ວ່າ ສາມາຝຶກສກາຜູ້ແກນ

(1) "ໄມ້ດໍາຮັງຕໍ່ແໜ່ງຫຼວງຫ້າທີ່ໄດ້ໃນໜ່າຍງານຂອງຮູ່ຮູ່
ຫຼວງຫ້າ ທີ່ໄດ້ຮັບສັນປາກ ທີ່ໄດ້ຮັບສັນປາກສາມາຝຶກທັງຄົນ ຜູ້ນັບການທັງຄົນຫຼືອພັນການ
ສ່ວນທັງຄົນ ທັງນີ້ນອກຈາກຕໍ່ແໜ່ງຮູ່ຮຽມນູ້ຍຸກົງຫຼືໄຫ້ຮ່າງການກໍາທັນດຕ້ອນ ຖ້າມີມີວ່າ
ໄດ້ກຳທັນດຕ້ອນ

(2) "ໄມ້ຮັບສັນປາກຈາກຮູ່ຮູ່ຫຼວງຫ້າ ທີ່ໄດ້ຮັບສັນປາກສາມາຝຶກທັງຄົນ
ຫຼືອຄົງຄືໄວ້ສັນປາກນັ້ນ ທີ່ໄດ້ຮັບສັນປາກສາມາຝຶກທັງຄົນຫຼືອພັນການ
ທີ່ໄດ້ຮັບສັນປາກຈາກຮູ່ຮູ່ຫຼວງຫ້າ ທີ່ໄດ້ຮັບສັນປາກສາມາຝຶກທັງຄົນ
ຫຼືອຄົງຄືໄວ້ສັນປາກນັ້ນ ອັນມີລັກສະນະເປັນການຜູກຂາດຕັດຕອນ ຖ້າມີມີວ່າ
ໄດ້ກຳທັນດຕ້ອນ

(3) ไม่รับเงินหรือประโภชน์ได้ จากหน่วยงานของรัฐ หรือ
รัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือ
รัฐวิสาหกิจปฏิบัติภารกิจดื่มน้ำดื่มน้ำอ่อนนุ่ม

วาระในการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น รัฐธรรมนูญเกือบทุกฉบับที่ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกำหนดไว้ 4 ปี มีเพียงรัฐธรรมนูญฯ 2495 เท่านั้นที่กำหนดควรจะไว้ 5 ปี อายุของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งรัฐธรรมนูญมักกำหนดไว้ 30 ปีหรือ 35 ปี รัฐธรรมนูญที่กำหนดอายุผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้ต่ำสุดคือ รัฐธรรมนูญฯ 2517 กำหนดไว้เพียง 25 ปี เท่ากับรัฐธรรมนูญฯ 2521, และรัฐธรรมนูญฯ 2534

จำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรัฐธรรมนูญส่วนใหญ่กำหนดไว้เป็นอัตราส่วน กับจำนวนประชากร เช่น 100,000 คนต่อผู้แทน 1 คน หรือ 150,000 คนต่อผู้แทน 1 คน จังหวัดใดที่ประชากรน้อยกว่าที่กำหนดก็ให้สัดส่วนตามที่กำหนดไว้ 1 คน มีรัฐธรรมนูญเพียงฉบับเดียวคือ รัฐธรรมนูญฯ 2517 กำหนดจำนวนผู้แทนราษฎรไว้ว่า อยู่ระหว่าง 240 - 300 คน ซึ่งอัตราส่วนเท่าใดจะทำให้จำนวนผู้แทนราษฎรเป็นไปตามที่กำหนดไว้ให้กำหนดไว้ในกฎหมายเลือกตั้ง รัฐธรรมนูญฯ 2534 กำหนดจำนวนไว้คงที่คือ 360 คน จังหวัดใดจะมี ส.ส. กี่คนขึ้นอยู่กับสัดส่วน ของจำนวนประชากรกับจำนวน ส.ส. ในปีสุดท้ายก่อนนี้ที่มีการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามปัจจุบันนี้ ได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้จำนวนสมาชิกเป็นไปตามอัตราส่วนคือ 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งนอกจากความเป็นสมาชิกจะต้อง สุค砻เมื่อถึงคราวออกตามวาระ, ยุบสภา, ตาย, ลาออกจาก ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญบัญญัติ, และถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกยกเว้นแต่เป็นการกระทำการโดยประมาทหรือลหุโทษแล้วรัฐธรรมนูญบางฉบับยังกำหนดพิเศษนอกเหนือไปจากนั้น รัฐธรรมนูญฯ 2475 และรัฐธรรมนูญฯ 2495 กำหนดว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสุค砻เมื่อ “สภาพผู้แทนราษฎรนิจฉัยให้ออกจากตำแหน่งโดยเห็นว่า มีความประพฤติในการจะนำมาซึ่งความเสื่อมแก่สภานิติในข้อนี้ต้องมีเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกที่มาประชุม” และรัฐธรรมนูญฯ 2517 กำหนดผิดจากรัฐธรรมนูญฉบับอื่นว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสุค砻เมื่อลาออกจากพระองค์เมืองที่ตนสังกัด, และขาดประชุมตลอดสามัญประชุมที่กำหนดเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภา

สำหรับรัฐธรรมนูญฯ 2521, และรัฐธรรมนูญฯ 2534 ก็มีบัญญัติให้สภาพผู้แทนราษฎร โดยมติไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งที่ประชุม

เห็นว่าการทำการอันเป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการเป็นสมาชิกสภากฯ พ้นจากตำแหน่งได้ และการขาดประชุมตลอดสมัยประชุมที่กำหนดเวลาไว้ไม่น้อยกว่า 90 วันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎรจะต้องพ้นจากตำแหน่งด้วย นอกจากนี้การลาออกจากพรรคการเมืองหรือการถูกขับไล่ออกจากพรรคกจะพ้นจากความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย

5. รัฐสภาแต่งตั้ง

ธรรมนูญฯ 2475, ธรรมนูญฯ 2502, ธรรมนูญฯ 2515, รัฐธรรมนูญฯ 2519, และธรรมนูญฯ 2534 กำหนดให้มีสภาเดียวสมาชิกมาจากการแต่งตั้งทั้งหมด แต่รัฐธรรมนูญฯ 2519 กำหนดแนวทางไว้ว่า “ภายในกำหนด 4 ปี นับตั้งแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้แก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีรัฐสภาที่ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรซึ่งสมาชิกมาจากการเลือกตั้ง และวุฒิสภาซึ่งสมาชิกมาจากการแต่งตั้ง”⁸ อายุรัฐธรรมนูญฯ 2519 ได้ใช้มาเพียง 20 ตุลาคม 2520 ก็ถูกยกเลิกโดยการปฏิวัติ

ธรรมนูญฯ 2475 เรียกรัฐสภาว่า “สภาผู้แทนราษฎร” กำหนดจำนวนไว้ 70 คน ให้ผู้รักษาพระบรมราชโองการฝ่ายทหารท่าน้ำที่แทนคณะราษฎรเป็นผู้เลือกบรรบุคคลที่สมควรเป็นสมาชิกทูลเกล้า ให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ไม่ได้กำหนดควรไว้แน่นอน

ธรรมนูญฯ 2502 เรียกรัฐสภาว่า “สภาว่างรัฐธรรมนูญ” กำหนดจำนวนไว้ 240 คน ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เลือกบรรบุคคลที่สมควรเป็นสมาชิกทูลเกล้า ให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้ง ไม่มีกำหนดไว้

ธรรมนูญฯ 2515 เรียกรัฐสภาว่า “สภานิติบัญญัติแห่งชาติ” กำหนดจำนวนไว้ 299 คน ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เลือกบรรบุคคลที่สมควรเป็นสมาชิกทูลเกล้า ให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้ง กำหนดควรไว้ 3 ปี

รัฐธรรมนูญฯ 2519 เรียกรัฐสภาว่า “สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน” กำหนดจำนวนไว้ระหว่าง 300-400 คน ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เลือกบรรบุคคลที่สมควรเป็นสมาชิกทูลเกล้า ให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้ง กำหนดควรไว้ 4 ปี

ธรรมนูญฯ 2520 เรียกรัฐสภาว่า “สภานิติบัญญัติแห่งชาติ” กำหนดจำนวนไว้ระหว่าง 300-400 คน ให้ประธานสภานิติบัญญัติเป็นผู้เลือกบรรบุคคลที่สมควรเป็นสมาชิกทูลเกล้า ให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้ง ไม่ได้กำหนดควรไว้ เพื่อระกำหนดให้กำหนดที่ว่างรัฐธรรมนูญฯ ให้แล้วเสร็จมีการเลือกตั้งในปี 2521 หรืออย่างใดไม่เกิน 120 วัน จึงเท่ากับจะมีวาระไม่เกิน 1 ปี 4 เดือน

ธรรมนูญฯ 2534 เรียกรัฐสภาว่า “สภานิตบัญญัติแห่งชาติ” กำหนดจำนวนไว้ระหว่าง 200-300 คน โดยมีประธานสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการฯ แต่ตั้ง ไม่ได้กำหนดไว้ เพราะกำหนดให้กำหนดที่ร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จโดยคำนึงถึงการเลือกตั้งทั่วไปซึ่งจะมีขึ้นภายในปี 2534 หรือขยายได้ไม่เกิน 120 วัน จึงจะอยู่ในตำแหน่งได้ไม่เกิน 1 ปี 1 เดือน

รัฐสภาแต่งตั้งดังกล่าวข้างต้นไม่มีข้อห้ามข้าราชการประจำที่จะเป็นสมาชิกสภาระบุนช์ข้าราชการประจำจึงอาจได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาระบุนช์แต่งตั้งได้

8. ตำแหน่งในสภาระบุนช์

8.1 ประธานและรองประธานสภาระบุนช์

ในการประชุมสภาระบุนช์แรกหลังจากพิธีเปิดประชุมสภาระบุนช์เป็นครั้งแรก สมาชิกที่อาวุโสที่สุดของสภากำกับน้ำที่เป็นประธานชั่วคราวเพื่อดำเนินการเลือกประธานสภาระบุนช์ 1 คนและรองประธานสภาระบุนช์ 1 คน หรือมากกว่าขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนดระบุปรัชญาให้เป็นสภาระบุนช์ คือมีวุฒิสภาระบุนช์แทนราษฎร การเลือกประธานและรองประธานของสภาระบุนช์แทนราษฎรจะกระทำการทำเมื่อเปิดประชุมสภาระบุนช์เท่านั้น ครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นประธานและรองประธานจะกำหนดที่ต่อตัวระหว่างของสภาระบุนช์ ส่วนการเลือกประธานและรองประธานของสภาระบุนช์จะกระทำการทำในการประชุมครั้งแรกภายหลังจาก การแต่งตั้ง และทุกครั้งเมื่อมีการจับฉลากสมาชิกวุฒิสภาก่อนกำหนดให้เป็นประธานและแต่งตั้งใหม่เข้ามาในกรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีสภาระบุนช์มาจากการแต่งตั้ง การเปิดประชุมเพื่อเลือกประธานและรองประธานสภาระบุนช์จะกระทำการทำในระยะเวลาอันสมควรภายหลังจากมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งและพิธีเปิดประชุมแล้ว

รัฐธรรมนูญที่กำหนดครูปัสดุภารกิจกำหนดให้ประธานวุฒิสภากำกับน้ำที่เป็นประธานรัฐสภาและประธานสภาระบุนช์เป็นรองประธานรัฐสภาระบุนช์ในการประชุมร่วมกันระหว่างสภาระบุนช์ กับบุนช์สภาระบุนช์หรือที่เรียกว่าการประชุมรัฐสภาระบุนช์ รัฐธรรมนูญฯ 2517 เพียงฉบับเดียวที่กำหนดให้ประธานสภาระบุนช์เป็นประธานรัฐสภาระบุนช์เป็นประธานวุฒิสภาระบุนช์เป็นรองประธานรัฐสภาระบุนช์ การแต่งตั้งประธานและรองประธานสภาระบุนช์เป็นสภาระบุนช์จะกระทำการแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญ 2521 เมื่อประกาศใช้ก็กำหนดให้ประธานวุฒิสภาระบุนช์เป็นประธานรัฐสภาระบุนช์และประธานสภาระบุนช์แทนราษฎรเป็นรองประธานรัฐสภาระบุนช์ แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2532 ได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้ประธานสภาระบุนช์แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภาระบุนช์และประธานวุฒิสภาระบุนช์ เป็นรองประธานรัฐสภาระบุนช์เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ 2517 อย่างไรก็ตามมีบทเฉพาะกาลกำหนด

ไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงนี้ให้เริ่มใช้ต่อเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปเกิดขึ้นหลังจากการเปลี่ยนแปลง ฯ ก็จะแก้ไขรัฐธรรมนูญแล้ว แต่ยังไม่ทันมีผลบังคับใช้ก็เกิดการปฏิวัติยกเลิกรัฐธรรมนูญไปก่อน เมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2534

รัฐธรรมนูญ 2534 เดิมก็กำหนดให้ประธานาธิบดีเป็นประธานรัฐสภาและประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นรองประธาน ภายหลังวิกฤติการณ์พฤษภาคม 2535 นำไปสู่การแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นประธานรัฐสภา และประธานาธิบดีเป็นรองประธานรัฐสภาเมื่อ 10 มิถุนายน 2535

ตำแหน่งประธานสภานับว่าเป็นตำแหน่งที่สำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งประธานรัฐสภา เพราะเท่ากับเป็นผู้อยู่ในฐานะหัวหน้าฝ่ายบริหารตัวแทนเจตน์เจ้าของประชาชนในการดำเนินการประชุมสภาที่มีสิทธิและอำนาจในการควบคุมการอภิปราย อาจเปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละคนอภิปรายโดยไม่จำกัดระยะเวลาหรืออาจกำหนดเวลาให้พูดกันได้ขั้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้เป็นประธาน

ในขณะอภิปรายถ้าเห็นว่าผู้อภิปรายจะพูดนอกประเด็นก็ต้อง控อยเดือนให้พูดอยู่ในประเด็นเพื่อประหมัดเวลาของสภา บางคราวประธานสภาฯ ที่อาจมีข้อโต้แย้งกับสมาชิกหรือถูกสมาชิกดื้อดึง ซึ่งประธานสภาที่ต้องระมัดระวังไม่ได้เสียงโดยขาดสติสัมปชัญญะ แต่ประธานสภาฯ ที่มีอำนาจพิเศษซึ่งให้ไว้ตามข้อบังคับของสภา เช่น เมื่อสมาชิกดื้อดึงจะพูดต่อไป ประธานก็อาจยืนขึ้น ซึ่งสมาชิกต้องนั่งลงฟ้าหักสมาชิกผู้ดื้อดึงขึ้นคำสั่งประธานสภาฯ อย่างตื้อต้าน ประธานสภาฯ ที่อาจสั่งให้สำรวจความมาดุลักษณะของกิจกรรมที่มาจากห้องประชุมก็ได้ ซึ่งเป็นอำนาจสุดท้ายที่ประธานสภาฯ จะใช้ได้

ด้วยเหตุที่ตำแหน่งประธานสภา เป็นตำแหน่งที่มีเกียรติและมีอำนาจควบคุมดำเนินการประชุมของสภาที่ประกอบด้วยสมาชิกพารค์การเมืองหรือกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ประธานสภาแม้จะสังกัดพรรคการเมืองหรือฝ่ายใดก็ตาม เมื่อมามีอำนาจตำแหน่งประธานสภาแล้วก็จำเป็นที่จะต้องวางแผนให้เที่ยงธรรมและดำเนินการประชุมอย่างเป็นกลาง จึงจะได้รับความเคารพจากสมาชิกสภาและสามารถควบคุมการดำเนินงานของสภาได้เรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

6.2 กรรมการสภา

ที่ประชุมสภาจะเลือกสรรสมาชิกของสภาตั้งเป็น “คณะกรรมการธาราสามัญ” ฝ่ายต่าง ๆ ของสภา คณะกรรมการธาราสามัญจะมีฝ่ายอะไรบัง เช่น ฝ่ายเศรษฐกิจ, ต่างประเทศ, การ

ศึกษา แต่ละคณะจะประกบด้วยจำนวนที่คนเข้าอยู่กับความประสังค์ของสภาก กรรมการบริหาร
แต่ละคณะมีหน้าที่พิจารณาอย่างร่วม ร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภาหลักการมาแล้ว มีอำนาจที่จะ
เรียกบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริงในเรื่องที่กำลังพิจารณาอยู่ เมื่อพิจารณาอย่างเสร็จแล้วก็เสนอ
ให้ประธานสภามีอำนาจประกาศให้เป็นกฎหมายต่อไป ในกรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีสอง
สภาพคือสภากฎหมายแทนราชบูรณะและบุคคลแต่ละสภาก็จะมีคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของตนเอง
กรรมการบริหารสามัญนี้จะประกบด้วยบุคคลที่เป็นสมาชิกสภานั้น

กรรมการบริหารยึดประเภทหนึ่งคือ “คณะกรรมการบริหารวิสามัญ” ซึ่งได้แก่คณะกรรมการบริหาร
ที่สภาก็ตั้งขึ้นขึ้นชั่วคราว และอาจตั้งบุคคลภายนอกเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารด้วยได้ คณะกรรมการ-
บริหารวิสามัญจะมีหน้าที่พิจารณาเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ เมื่อเรื่องนั้นเสร็จเรียบร้อยแล้วก็
จะถอยตัว ผิดกับคณะกรรมการบริหารสามัญที่ถือเป็นกรรมการประจำสภาก

นอกจากกรรมการบริหารสามัญแล้ว กรรมการบริหารวิสามัญแล้ว ในกรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนด
รูปรัฐสภาให้เป็นสภากฎหมายแทนราชบูรณะและบุคคลที่รัฐธรรมนูญฯ 2517, รัฐธรรมนูญฯ 2521,
และรัฐธรรมนูญฯ 2534 กำหนดไว้เป็นพิเศษว่าสมาชิกกรรมการจะต้องมีจำนวนเป็น
สัดส่วนเดียวกับสัดส่วนของจำนวนสมาชิกสภากฎหมาย ของแต่ละพระองค์เมืองที่มีอยู่ใน
สภากฎหมาย เช่น ถ้าสมมติว่าที่นั่งในสภามี 100 ที่นั่ง พระองค์ ก. ได้รับเลือกมา 50 คน, พระองค์ ข.
ได้ 20 คน, พระองค์ ค. ได้ 10 คน, และพระองค์ ง. ได้ 20 คน เมื่อมีการตั้งคณะกรรมการจำนวน
10 คน พระองค์ ก. จะได้รับโอกาสเสนอขอกรรมการ 5 คน, พระองค์ ข. และพระองค์ ง. เสนอ
2 คน, และพระองค์ ค. เสนอ 2 คน เป็นอัตราส่วนเดียวกับจำนวนสมาชิกสภากฎหมายที่แต่ละพระองค์มี
หรือบางครั้งก็แบ่งตามสัดส่วนฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้าน

รัฐธรรมนูญฯ 2534 กำหนดไว้เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญฯ 2517 และรัฐธรรมนูญฯ
2521 คือ “การตั้งกรรมการบริหารสามัญของสภากฎหมายแทนราชบูรณะต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับ
อัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภากฎหมายแทนราชบูรณะของแต่ละพระองค์การเมืองหรือกลุ่มพระองค์การเมือง
ที่มีอยู่ในสภากฎหมายแทนราชบูรณะ”¹¹ อย่างไรก็ตามเฉพาะรัฐธรรมนูญฯ 2521 มีบทเฉพาะกาล
กำหนดให้ด้วยมาตราหนึ่งไว้ก่อนใน 4 ปีแรก

๘.๓ วิป (Whip) หรือผู้ประสานงานพาร์ค

ตำแหน่งนี้มีไว้เป็นตำแหน่งที่มีระบุเป็นทางการไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใจ แต่เป็นตำแหน่งที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติหรือในทางพฤติกรรมเป็นศักยภาพนับถือกันมานาน วิป หรือผู้ประสานงานของแต่ละพรรคร่วมในสภา มักจะมีการแต่งตั้งโดยพรรคร่วมเมืองที่มี จำนวนสมาชิกพรรคร่วมในสภามาก วิปจะทำหน้าที่ประสานงานของพรรคร่วมในสภาร่วม เช่น ควบคุม เสียงของพรรคร่วมในเวลาลงมติในสภาร่วม การซัดสวนผู้ใดที่ทำการอภิปรายของพรรคร่วม ติดต่อ กับพรรคร่วมเมืองอื่น ๆ เพื่อปรึกษาหารือหรือทำความตกลงกันในบางเรื่อง เป็นต้นประสานหรือตัวเชื่อม ระหว่างสมาชิกพรรคร่วมทั้งหมดผู้นำทั้งหมดที่มีความตกลงกันในสภาร่วมด้วย รวมถึง ประสานความเป็นระเบียบ เรียบร้อยและวินัยในบรรดาสมาชิกพรรคร่วมคน¹²

๘.๔ ตำแหน่งอื่น ๆ

รัฐธรรมนูญบางฉบับอาจกำหนดให้มีตำแหน่งอื่น ๆ ในสภากลางนอกจากที่กล่าวมา ข้างต้นนี้ก็ได้ ตำแหน่งที่เคยกำหนดให้มีในรัฐธรรมนูญบางฉบับมีดังนี้

๑. ผู้นำฝ่ายค้าน โดยปกติที่ร่าง “ฝ่ายค้าน” หมายถึงสมาชิกสภาฯ ที่มีได้สังกัดพรรคร่วมเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่จัดตั้งรัฐบาล รัฐธรรมนูญฯ ๒๕๑๗, รัฐธรรมนูญฯ ๒๕๒๑ และ รัฐธรรมนูญฯ ๒๕๓๔ เป็นรัฐธรรมนูญที่ให้ความสำคัญกับฝ่ายค้านคือกำหนดให้มีตำแหน่ง “ผู้นำ ฝ่ายค้าน” ขึ้นในสภารัฐสภาแห่งราชภูมิ ผู้นำฝ่ายค้านได้แก่ “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็น หัวหน้าพรรคร่วมเมืองในสภารัฐสภาแห่งราชภูมิ ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมีได้ดำรง ตำแหน่งรัฐมนตรี และมีจำนวนมากที่สุดในบรรดาพรรคร่วมเมืองซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในสังกัดมีได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกหัวหน้าที่มี อยู่ในสภารัฐสภาแห่งราชภูมิในขณะแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภารัฐสภาแห่งราชภูมิ”

จากข้อกำหนดดังกล่าว ทำให้ในระยะที่รัฐธรรมนูญฯ ๒๕๒๑ และรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๓๔ บังคับใช้อยู่นั้น ในบางสมัยไม่มีการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้าน ถ้าหากพรรคร่วมฝ่ายค้านที่มีที่นั่งใน สภารัฐฯ มากที่สุดในบรรดาพรรคร่วมฝ่ายค้านด้วยกันมีที่นั่งไม่ถึงหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิก หัวหน้าของสภารัฐฯ ผู้นำฝ่ายค้านจะได้รับการแต่งตั้งภายหลังที่คณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งนโยบาย และได้รับความไว้วางใจจากสภารัฐฯ เรียบร้อยแล้ว ผู้รับสนองพระบรมราชโองการฯ แต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านคือประธานสภารัฐสภาแห่งราชภูมิ

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีผู้นำฝ่ายค้านเสมอ ในการณ์ ไม่มีพรรคร่วมฝ่ายค้านใดมี ส.ส. จำนวน 1/5 รัฐธรรมนูญกำหนดให้ ส.ส. ฝ่ายค้านทุกพรรคร่วม ประชุมกันลงมติให้หัวหน้าพรรคร่วมฝ่ายค้านคนใดคนหนึ่งขึ้นเป็น “ผู้นำฝ่ายค้าน” เพราะฉะนั้น ปัจจุบันนี้สภารัฐสภาแห่งราชภูมิจะไม่ขาดผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำฝ่ายค้าน

2. ผู้ตรวจสอบแผ่นดินของรัฐสภา ตำแหน่งนี้มีกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฯ 2517 เพียงฉบับเดียว โดยรัฐสภาคือที่ประชุม茱萸สมาชิกและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งนี้โดยมีคุณสมบัติคือ เป็น

ผู้ทรงคุณวุฒิในการบัญชีหรือการคลัง และจะต้องไม่เป็นสมาชิก茱萸สมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ หรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานท้องถิ่น หรือผู้จัดการกรรมการที่ปรึกษา ตัวแทนหรือสูกจ้างของบุคคล ห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์การใด ๆ ซึ่งดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไร ทั้งจะต้องไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายบัญญัติด้วย¹⁴

ผู้ตรวจสอบแผ่นดินฯ มี “อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการรับจ่ายเงินของแผ่นดิน และการรับจ่ายเงินและทรัพย์สินของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งของท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”¹⁵ เมื่อตรวจสอบแล้วต้องเสนอรายงานต่อรัฐสภาพร้อมทั้งข้อสังเกต

ผู้ตรวจสอบแผ่นดินฯ อยู่ในความควบคุมของรัฐสภา รัฐสภาอาจมีมติไม่ไว้วางใจให้ออกจากตำแหน่งได้ นอกจากนี้รัฐสภายังตั้งคณะกรรมการมาติดตามให้มีผลการตรวจสอบรายงานของผู้ตรวจสอบแผ่นดิน คณะกรรมการมาติการชุดนี้ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคฝ่ายค้านเป็นประธาน และในคณะกรรมการจะต้องมีสมาชิกพรรคร่วมเมืองฝ่ายค้านเป็นกรรมการมากกว่าพรรครัฐบาลอย่างน้อยหนึ่งคน

3. คณะกรรมการมาติการวิสามัญวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติ รัฐธรรมนูญที่กำหนดให้มีคณะกรรมการมาติการวิสามัญวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติคือ รัฐธรรมนูญฯ 2519 และรัฐธรรมนูญฯ 2521 (บทเฉพาะกาล) คณะกรรมการมาติการฯ นี้มีหน้าที่พิจารณาเรื่องพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาฯ สมควรให้คำรับรองหรือไม่ ถ้าให้คำรับรองร่างพระราชบัญญัตินั้นก็จะมีผลทันที เนื่องจากเป็นกฎหมายของสภา ถ้าไม่รับรองร่างพระราชบัญญัตินั้นก็จะคงไป องค์ประกอบของคณะกรรมการมาติการฯ นี้คือฝ่ายสภากับฝ่ายรัฐบาล สำหรับรัฐธรรมนูญฯ 2521 กำหนดให้มี 17 คน โดยคณะกรรมการแต่ละตั้ง 3 คน 茱萸สมาชิกแต่ละตั้ง 6 คน และสมาชิกผู้แทนราษฎรแต่ละตั้ง 8 คน ซึ่งหากพิจารณาโดยผู้เดินเส้นจะติดค่าว่า สภากับฝ่ายฯ มีจำนวนสมาชิกมากกว่าฝ่ายอื่นอาจจะสามารถคดคืนง่ายกว่า แต่ในพฤษศิกรัตน์นั้น 茱萸สมาชิกย่อมเป็นพวกเดียวกับฝ่ายรัฐบาล เพราะนายกรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอแต่ละตั้ง ตั้งนั้นเมื่อรวมจำนวนกรรมการฝ่ายรัฐบาลกันจะได้ 9 คน คือที่แต่ละตั้งโดยคณะกรรมการรัฐมนตรีและ茱萸สมาชิก ซึ่งมีจำนวนสูงกว่าฝ่ายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

4. ผู้ตรวจการรัฐสภा เป็นตำแหน่งที่เพิ่งมีขึ้นในรัฐธรรมนูญฯ 2534 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 (2538) โดยบัญญัติในมาตรา 162 ทว. ว่า “พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้ตรวจการรัฐสภามีจำนวนไม่เกินห้าคนตามมติของรัฐสภा และให้ประธานรัฐสภารับผู้ดังนามสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้ง” อย่างไรก็ตามตำแหน่งดังกล่าวยังไม่มีการดำเนินการให้เกิดขึ้น เพราะยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายรองรับ ปักติผู้ตรวจการรัฐสภากำหนดที่ในการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการให้บริการของรัฐ

7. การประชุมของสภา

การประชุมสภาในกรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนดรัฐสภาระเป็นสภาร่วม 3 ประเภท คือ การประชุมรัฐสภาระ หมายถึงการประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับบุคลิสมาริค กิจกรรม การประชุมสภาระ คือการประชุมเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนฯ และการประชุมบุคลิสภาระ ได้แก่การประชุมเฉพาะบุคคลิสมาริค แต่รัฐธรรมนูญที่กำหนดให้สภาระเป็นสภาระเดียวที่มีการประชุม สภาระประเภทเดียว คือประชุมสมาชิกทั้งหมด

การเปิดประชุมครั้งแรกหรือการเปิดประชุมรัฐสภาระ ในกรณีที่มีการเลือกตั้งจะต้องเรียกประชุมภายใน 30 วันหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป รัฐธรรมนูญได้ระบุกำหนดนี้ไว้เพื่อป้องกัน มิให้มีการหน่วงเหนี่ยวมิให้มีการประชุม วันเปิดประชุมครั้งแรกคือเป็นวันเริ่มสมัยประชุม ประจำปี สมัยประชุมโดยปกติกำหนดเวลา 90 วัน แต่อาจปิดก่อนครบกำหนดได้ถ้าสภาระให้ความเห็นชอบหรืออาจขยายเวลาออกเกิน 90 วันก็ได้ ปกติในปีหนึ่งจะต้องมีสมัยประชุมอย่างน้อย 1 สมัย หรือสภาระจะกำหนดให้มี 2 สมัยประชุมก็ได้ แต่รัฐธรรมนูญฯ 2534 กำหนดให้มีปีละ 2 สมัยประชุม การประชุมตามสมัยประชุมเรียกว่าการประชุมสามัญ

การประชุมนอกสมัยประชุมหรือที่เรียกว่าประชุมวิสามัญ อาจเกิดขึ้นได้เมื่อมีความจำเป็นหรือมีกิจที่จะต้องพิจารณาในที่ประชุมโดยเร็วด่วน โดยปกติรัฐธรรมนูญมักกำหนดผู้มีสิทธิร้องขอให้เปิดประชุมวิสามัญ คือ

1. รัฐบาล

2. สมาชิกสภาจำนวน 1/3 ของสมาชิกสภาทั้งหมดในกรณีที่เป็นสภาระเดียว ถ้ามี 2 สภาระ ก็ให้จำนวนผู้ร้องขอเป็นสมาชิกสภาระ หรือบุคคลิสมาริคหรือสมาชิกสภาผู้แทนรวมกับบุคคลิสมาริค 1/3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสองสภาระ

การประชุมสภาระปกติรัฐธรรมนูญเก็บทุกฉบับกำหนดว่าจะต้องมีสมาชิกมาประชุมจำนวนอย่างน้อย 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกสภาระที่จะประชุมนั้นจึงจะเรียกว่าครบองค์ประชุม และสามารถดำเนินการประชุมได้ แต่รัฐธรรมนูญฯ 2534 กำหนดไว้เท่ากับรัฐธรรมนูญฯ 2521

คือ ต้องมาประชุมอย่างน้อย 1 ใน 2 หรือครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาก็จะประชุมนั้นจึงจะถือว่าครบองค์ประชุม นิติที่ประชุมถือเสียงข้างมากของสมาชิกที่มาประชุมเป็นเอกなるยิบเว้นแต่รัฐธรรมนูญบัญญัติเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่มีการลงคะแนนเสียงในมติด้วยจำนวนเท่ากันให้ประธานของที่ประชุมออกเสียงชี้ขาด เพราะฉะนั้นในการณ์ที่คะแนนเสียงเท่ากัน ประธานสภาก็สามารถออกเสียงได้อีก 1 เสียงเป็นพิเศษเพื่อให้ได้มติของสภาก แต่โดยมารยาทแล้วประธานสภามักจะไม่ออกเสียงในรอบแรกหรือการนับคะแนนเสียงของที่ประชุม แต่จะออกเสียงเมื่อเกิดมีเสียงเท่ากัน

ในระหว่างสมัยประชุม สมาชิกสภาก็ได้รับความคุ้มครองเมื่อตกเป็นผู้ต้องหา โดยรัฐธรรมนูญเก็บทุกฉบับระบุไว้ค้ำประกัน เช่น รัฐธรรมนูญฯ 2534 บัญญัติว่า

ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือคุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกกุลิสภารหรือสมาชิกสภารผู้แทนราษฎรไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่กรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาก็ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในการณ์ที่จับในขณะกระทำการมิคิด

ในการณ์ที่มีการจับสมาชิกกุลิสภารหรือสมาชิกสภารผู้แทนราษฎรในขณะกระทำการมิคิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาก็ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยด่วน และประธานแห่งสภาก็ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้

ในการณ์ที่มีการพ้องสมาชิกกุลิสภารหรือสมาชิกสภารผู้แทนราษฎรในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุม มิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาก็ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภารผู้แทนราษฎร แต่การพิจารณาคดีดังกล่าวไม่เป็นการขัดขวางด้วยการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาเข้าประชุมสภาร

.....
ถ้าสมาชิกกุลิสภารหรือสมาชิกสภารผู้แทนราษฎรถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณีดังกล่าวจะได้รับอนุญาตจากสภาก็ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ¹⁶

การวางแผนทบทวนบัญญัติคุ้มครองสิทธิของสมาชิกสภารไว้เช่นนี้ เป็นเพระให้ความสำคัญกับองค์กรนิติบัญญัติป้องกันมิให้มีการลั่นแกลังหรือหน่วยนิยมให้สมาชิกสภารผู้หนึ่งผู้ใดเข้าประชุม ในบางครั้งการขาดหายของสมาชิกสภารจากการประชุมอาจมีผลต่อมติของที่ประชุมได้ สิทธิคุ้มครองนี้มิได้หมายความว่าสมาชิกมีอิสิทธิที่จะสามารถกระทำการมิคิดได้โดยไม่ถูกจับกุมหรือคุมขัง เพระให้ความคุ้มครองเฉพาะในสมัยประชุม นอกสมัยประชุมหรือเมื่อพ้นสมัย

ประชุมแล้วก็สามารถที่จะดำเนินคดีกับสมาชิกสภาก็เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเมื่อสมาชิกสภากู้ี้นั้นถูกคำพิพากษาของศาลให้รับโทษแล้วจะพ้นโทษถ้ามีคำพิพากษาให้จำคุกสมาชิกสภาก็ต้องถูกจำคุกและหมดสภาพความเป็นสมาชิกสภานานบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้การอภิปรายในสภา “ผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในทางแต่งข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสารที่โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวในทางใดมิได้”¹⁷ เอกสารที่นี้คุ้มครองหัวءสมาชิกสภาระบุคคลที่ประชานสภานุญาตให้อภิปรายถึงแม้จะไม่ได้เป็นสมาชิกสภาร รวมทั้งผู้ได้รับคำสั่งของสภารให้พิมพ์โฆษณารายงานการประชุม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อภิปรายมีอิสระในการແطلงข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างไรก็ตามเอกสารธนนี้ “ไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏออกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น”

โดยปกติถ้ารัฐธรรมนูญกำหนดรูปรัฐสภาเป็นสภากุ่ รัฐธรรมนูญจะต้องวางข้อกำหนดไว้ว่า เรื่องใดบ้างที่จะต้องพิจารณาในที่ประชุมรวมกันของสมาชิกสภากู้้แทนฯ และบุคคลสมาชิกหรือที่เรียกว่า ที่ประชุมรัฐสภารในเรื่องนี้รัฐธรรมนูญที่กำหนดรูปรัฐสภาคุ่ว่างข้อกำหนดไม่เหมือนกันเสียที่เดียวแม้ส่วนใหญ่จะคล้ายคลึงกัน

ประเด็นที่สำคัญคือเรื่องการไม่ไว้วางใจรัฐบาล รัฐธรรมนูญที่กำหนดรูปรัฐสภาคุ่บ้างฉบับกำหนดให้การอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะกรรมการหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลกระทำในที่ประชุมรัฐสภาร การกำหนดเช่นนี้ทำให้บุคคลสมาชิกมีความสำคัญต่อเสียงรับประชุมของรัฐบาล สภากู้้แทนฯ ที่สมาชิกได้รับเลือกตั้งจากประชาชนไม่อาจควบคุมรัฐบาลได้เต็มที่ เพราะบุคคลสมาชิกส่วนใหญ่มักเป็นเป็นบุคคลที่สนับสนุนรัฐบาล เนื่องจากรัฐธรรมนูญเก็บทุกฉบับกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลสมาชิก ซึ่งเท่ากับเปิดโอกาสให้รัฐบาลเลือกสรรฝ่ายของตนเข้าไปเป็นบุคคลสมาชิกซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็นกำลังสำคัญในการค้านเสียงรับประชุมของรัฐบาล รัฐธรรมนูญฉบับใดก็กำหนดให้การอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลกระทำในที่ประชุมรัฐสภาร เท่ากับผลประโยชน์ทางการคุณรัฐบาลของสมาชิกสภากู้้แทนฯ อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญบางฉบับคือ รัฐธรรมนูญฯ 2517 แม้จะกำหนดรูปรัฐสภาคุ่ แต่ให้สิทธิการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลเฉพาะแก่สภากู้้แทนฯ บุคคลสมาชิกไม่มีสิทธิ์นี้ เท่ากับเปิดโอกาสให้สภากู้้แทนฯ ควบคุมการดำเนินงานของรัฐบาลอย่างเต็มที่และเป็นอิสระ

ดังนั้น สำหรับในกรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนดคุณประชารัฐภาคให้มีสองส่วน จะต้องมีบทบัญญัติกำหนดว่า เรื่องใดจะเป็นต้องประชุมรัฐสภาหรือประชุมร่วมกันระหว่างวุฒิสมาชิกกับสมาชิกสภากฎหมายแทน ราชฎร รัฐธรรมนูญฯ 2534 บัญญัติว่า การประชุมร่วมกันหรือการประชุมรัฐสภาจะมีขึ้นในกรณีต่อไปนี้

1. การให้ความเห็นชอบในการตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
2. การปฏิเสธแต่งตั้งของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ที่อรักษาสภาก
3. การรับทราบแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดียรนาส่วนตัวด้วยการสืบราชการสันติวงศ์ 2467
4. การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชการสมบัติซึ่งเสนอโดยองค์มนตรี
5. การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติใหม่ที่พระมหากษัตริย์ไม่ให้ความเห็นชอบ
6. การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมก่อนครบ 90 วัน
7. การเปิดประชุมสมัยแรกซึ่งพระมหากษัตริย์หรือผู้แทนพระองค์เสด็จมาทรงเปิด
8. การร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา
9. การพิจารณาเสนอแนะบุคคลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการรัฐสภา
10. การแต่งลงไ;y นโยบายของรัฐบาลที่เข้ารับหน้าที่ แต่ไม่มีการลงมติ
11. การเปิดอภิปรายทั่วไป ในกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน และ คณะกรรมการรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภา ซึ่งการเปิด อภิปรายนี้ นายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้ร้องขอ และไม่มีการลงมติ
12. การให้ความเห็นชอบในการประกาศสั่งครม.
13. การให้ความเห็นชอบแก้หนังสือและสนธิสัญญาที่บ้านประเทศหรือองค์กร ระหว่างประเทศ
14. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ภาคผนวกของรัฐธรรมนูญฯ 2534 ยังบัญญัติว่า ในวาระเริ่มแรก ให้การ ดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ ทำในที่ประชุมรัฐสภาคือ ที่ประชุมร่วมกันระหว่างวุฒิสมาชิก กับสมาชิกสภากฎหมายแทน ราชฎร

1. การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะกรรมการรัฐมนตรี ส.ส. ยืนยันต่อ ไม่ว่าจะ ทั้งคณะหรือรายบุคคล
 2. การพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด
- อย่างไรก็ตามภายหลังวิกฤติการณ์พฤษภาคม 2535 ทำให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เมื่อ 10 มิถุนายน 2535 เป็นผลให้การพิจารณาบัญชีต้นฉบับเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ คณะกรรมการรัฐมนตรีไม่ว่าจะทั้งรายบุคคลหรือทั้งคณะของ ส.ส. และการพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติ

พระราชกำหนดไม่ได้ทำในที่ประชุมรัฐสภา

จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่การประชุมร่วมกันของวุฒิสมาชิกกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเรียกว่าการประชุมรัฐสภา มักจะเป็นในเรื่องรัฐพิธีเป็นส่วนมาก อย่างไรก็ตามในการพิจารณาว่า รัฐธรรมนูญฉบับใดให้ความสำคัญกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนมากน้อยเพียงใด ก็อาจพิจารณาได้จากเรื่องที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้เข้าสู่ที่ประชุมรัฐสภา ถ้าเรื่องที่จะต้องเข้าสู่ที่ประชุมรัฐสภานั้นเกี่ยวข้องกับการบริหารมาก เช่น การควบคุมรัฐบาล การพิจารณาพระราชนัดห์หรือว่างพระราชนูญดีเกี่ยวกับบประมาณฯ ก็แสดงว่า ให้ความสำคัญกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อย เพราะการนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมรัฐสภานั้น รัฐบาลมักจะได้รับเสียงสนับสนุนจากวุฒิสมาชิกส่วนใหญ่ เพราะวุฒิสมาชิกมาจากการเสนอแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี

การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุม และการปิดประชุมสภา ต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ การประชุมของสภาปกติถือว่าเป็นการประชุมโดยปิดเผยแพร่ บุคคลภายนอกอาจขออนุญาตเข้าฟังได้ ในบางสมัยการประชุมสภาเคยถ่ายทอดการประชุมทางวิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนที่สนใจได้รับฟัง อย่างไรก็ตามก็ได้ให้สิทธิคณะรัฐมนตรี และสมาชิกสภาไว้ว่าอาจร้องขอให้เป็นการประชุมลับได้ ถ้าสมาชิกสภาเป็นผู้ร้องขอต้องมีจำนวนสมาชิกการร่วมรับรองเป็นจำนวนเท่ากับที่กำหนดไว้ รัฐธรรมนูญ 2534 กำหนดไว้ว่าการประชุมลับจะมีได เมื่อ “คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกของแต่ละสภา หรือสมาชิกของหัวส่องสภาร่วมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่านึนในสิ่จำนวนสมาชิกหัวหน้าของแต่ละสภา หรือของหัวส่องสภาร่วมกัน แล้วแต่กรณีร้องขอให้ประชุมลับ”¹⁸

ในการนี้รัฐธรรมนูญกำหนดครุประชุมสภาเป็นสภากุญแจ เนื่องจากวาระของสมาชิกสภาผู้แทนฯ และวุฒิสมาชิกไม่เท่ากัน นอกจากนี้สภากุญแจนี้ อาจถูกยกก่อนครบวาระก็ได้ ในกรณีที่สภากุญแจนี้ ถูกยกหรือสิ้นวาระซึ่งห้ามมิให้มีการประชุมวุฒิสภา ในระหว่างที่ว่างสภากุญแจนี้จะเรียกประชุมวุฒิสภาไม่ได้ ยกเว้นแต่ในบางกรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้วุฒิสภาห้ามที่แทนรัฐสภา เช่น รัฐธรรมนูญ 2534 กำหนดว่า ถ้าไม่มีสภากุญแจนี้ และรัฐบาลต้องการประกาศกฎอัยการศึกหรือประกาศสงครามให้วุฒิสภาห้ามที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบ

8. หน้าที่และบทบาทของสภา

หน้าที่สำคัญที่เป็นหลักของสภากือ “การตรวจสอบมติ” ได้แก่การพิจารณาเพื่ออนุมัติหรือไม่อนุมัติร่างพระราชบัญญัติที่เสนอเข้าสู่สภาโดยฝ่ายบริหารคือรัฐบาลหรือสมาชิกสภาเอง การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด รวมถึงการออกกฎหมายเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมายเดิมด้วย¹⁹ สภาก็มีหน้าที่ดีความรัฐธรรมนูญและอื่น ๆ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสภาก็คือการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลซึ่งทำได้โดยวิธีการต่อไปนี้

1. พิจารณาโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล เมื่อเปิดประชุมสภากลับการจัดตั้งรัฐบาลเสร็จเรียบร้อยตามขั้นตอนการ รัฐบาลจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายว่าจะบริหารประเทศอย่างไร, มีเป้าหมายหรือจุดประสงค์คล่องแคล่วจนวิธีการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายต่อสภานามาใช้สภามีสิทธิที่จะอภิปรายซักถามรายละเอียดต่าง ๆ ในรัฐบัญญัติที่รัฐธรรมนูญเก็บบทุกฉบับยกเว้นกรรมนูญการปักครองทั้ง 5 ฉบับและรัฐธรรมนูญฯ 2511, รัฐธรรมนูญฯ 2521, รัฐธรรมนูญฯ 2534 กำหนดว่า สภากำหนดว่า สภากำหนดว่าให้ความไว้วางใจในนโยบายที่รัฐบาลแต่งตั้งมาหรือไม่ ในการณ์ที่เสียงข้างมากของสภามีรับรองนโยบายนั้น ก็ถือว่าสภามีไว้วางใจรัฐบาล จะต้องมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ รัฐบาลที่เข้ารับตำแหน่งครั้งแรกจะต้องแต่งตั้งนโยบายที่จะใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินต่อสภาก แต่รัฐธรรมนูญฯ 2519, 2521, 2534 และรัฐธรรมนูญการปักครองทั้ง 5 ฉบับกำหนดว่าให้แต่งตั้งนโยบายอย่างโดยไม่มีการลงมติ ส້ารับรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้มีการลงมตินั้น บางฉบับที่กำหนดรูปสภากุศล รัฐธรรมนูญฯ 2489, รัฐธรรมนูญฯ 2490, รัฐธรรมนูญฯ 2492 กำหนดให้การแต่งตั้งนโยบายเพื่อลงมติทำในที่ประชุมรัฐสภาเท่ากับว่าให้ผู้สมาชิกที่มาจากแต่ตั้งมีส่วนร่วมในการพิจารณาลงมติในนโยบายรัฐบาลด้วย รัฐธรรมนูญฯ 2517 เป็นรัฐธรรมนูญที่มีสภากุศลเพียงฉบับเดียวที่กำหนดให้การพิจารณาลงมตินโยบายรัฐบาลทำในที่ประชุมสภากุศลแทนราชภารเปิดโอกาสให้สมาชิกสภาร่วมมาร่วมจากการเลือกตั้งมีสิทธิเต็มที่ในการลงมติเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล รัฐธรรมนูญฯ 2475, และรัฐธรรมนูญฯ 2495 แม้จะให้การนี้ทำในสภากุศลแทนราชภาร แต่รัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับนี้ก็เป็นรูปสภาระมีสมาชิก 2 ประภาก็ต้องแต่ตั้งและเลือกตั้งอยู่ในสภาระมีสมาชิก 2 ประภากัน จึงเท่ากับเปิดโอกาสให้สมาชิกที่มาจากแต่ตั้งมีส่วนร่วมในการพิจารณาลงมตินโยบายของรัฐบาลด้วย

2. การเปิดอภิปรายรัฐบาล รัฐธรรมนูญเก็บบทุกฉบับยกเว้นรัฐธรรมนูญการปักครองฯ และรัฐธรรมนูญฯ 2519 กำหนดให้สมาชิกสภาร่วมมาร่วมจากการลงมติที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีสิทธิเข้าร่วมอภิปรายกิจกรรมการดำเนินงานของรัฐบาลได้ ตัวอย่างเช่น รัฐธรรมนูญฯ 2534 กำหนดว่า สมาชิกสภากุศลแทนฯ จำนวน 1/5 ของจำนวนสมาชิกสภากุศลแทนฯ มีสิทธิเข้าร่วมอภิปราย โดยปกติการเปิดอภิปรายนั้นมี 2 วิธีคือ

2.1 อภิปรายโดยไม่ลงมติ เสื่อให้คะแนนรัฐมนตรีแต่งตั้งเท่าที่ห้องเสียงและความติดเห็นในมีอยู่หากเป็นกิจกรรมการเผยแพร่ต่อหน้าห้องเสียงที่เสนอขออภิปรายนั้นเป็นเรื่องที่ยังไม่ทราบเปิดเผย เพราะหากเป็นเรื่องที่ไม่ทราบก็ต้องประกาศให้ทราบก่อนแล้ว จึงต้องนำเรื่องที่เสนอขออภิปรายนั้นมาอภิปรายโดยไม่ลงมติ

ว่ามีผลต่อเสื้อผ้าภายนอกอยู่ไม่น้อยเช่นกัน เพราะด้วยความสามารถที่มีในการบัญชาหัวใจของพ่อของ หรือจุดอ่อนของรัฐบาลมาตั้งแต่ในไตรมาส แม้จะไม่มีการลงมติแต่ก็ทำให้ประชาชนทุกวัยไปมองเห็นปัจจัยของรัฐบาล ทำให้รู้นานาของรัฐบาลโดยตลอด "ได้เช่นกัน เช่น การที่ฝ่ายค้าน นำโดยนายคง อภิวงศ์ แห่งพรรคราชดาธิปัตย์เปิดอภิปรายทั่วไปรัฐบาลของ พล. ศ. ๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๙ - ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐^{๒๐} เป็นพาหนะหนึ่งที่ทำให้ความตื่นตัวทางการเมืองต่อรัฐบาล ของประชาชนสูงขึ้น ทำให้คัดคัดหาการโดยการนำเสนอของข้อมูลต่างๆ กรณีที่ทำการรัฐประหาร ในวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐ สำเร็จลงอย่างง่ายดาย

2.2 อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ การอภิปราย โดยมีการลงมตินี้ การลงมติจะต้องทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุดลง เพื่อให้สามารถ สถาบันฯ ดำเนินการตามที่ได้ระบุไว้ในเอกสารที่ได้รับมอบหมาย ที่จะลงมติเพื่อเป็นเรื่องสำคัญ การเปิดอภิปรายเพื่อลงมตินี้แม้บางครั้งสามารถทำให้ไปแล้วไม่เป็นผลสำเร็จก็ส่งผลต่อรัฐบาลเช่นกัน เช่น กรณีฝ่ายค้านโดยการนำเสนอของนายคง อภิวงศ์ เปิดอภิปราย เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลหัวหงส์ นางสาวสิริกิติ์ เมื่อวันที่ ๑๙ - ๒๗ พฤษภาคม ๒๔๙๐ แม้รัฐบาลจะชนะมติแต่รัฐบาลก็ถูกออกในวันที่ ๒๘ พฤษภาคม เพื่อรับปัจจุบันและรัฐมนตรี^{๒๑}

การยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปรัฐบาลหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล รัฐธรรมนูญ ที่กำหนดรูปสภากลุ่มบันยอกเว้นรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๑๗, รัฐธรรมนูญฯ ๒๕๒๑ และรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๓๔ ภายหลังยกเลิกบทเฉพาะกาล ให้การอภิปรายรวมทั้งหมดการลงมติดำรงให้ที่ประชุมรัฐสภา เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมอภิปรายและลงมติด้วย ซึ่งเท่ากับเป็นหลักประกันสำหรับรัฐบาล เพราะเสียงส่วนใหญ่ของผู้มีส่วนได้เสียเป็นของรัฐบาล เนื่องจากรัฐธรรมนูญมีกำหนดให้ นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอรายชื่อผู้มีส่วนได้เสียให้พระมหากษัตริย์ลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้ง กำหนดให้การอภิปรายในที่ประชุมรัฐสภา จึงเท่ากับเป็นการพยายามที่จะไม่ให้รัฐบาล ถูกกลบดีไม่ไว้วางใจนั่นเอง รัฐธรรมนูญที่กำหนดรูปสภากลุ่มรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๑๗ และรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๒๑ ภายหลังยกเลิกบทเฉพาะกาลเท่านั้นที่ให้การอภิปรายนี้ทำให้ที่ประชุมสภามีแต่เปิดโอกาส ให้ด้วยแทนประชาชนมีสิทธิเต็มที่ในการควบคุมรัฐบาล รัฐธรรมนูญฯ ๒๕๓๔ ภายหลังก็ยกเลิก บทเฉพาะกาลเช่นกัน

3. การตั้งกระทรวง สมาร์กส์ ทางทั้งสภานิติบัญญัติและรัฐสภา มีสิทธิ์ตั้งกระทรวงตามรัฐบาล หรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล เมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่หรือเรื่องที่อยู่ในหน้าที่ แต่ รัฐบาลหรือรัฐมนตรีมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบเมื่อเห็นว่าเรื่องที่ตั้งกระทรวงนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยว กับความปลอดภัยหรือประโยชน์ส่วนตัวของตน โดยการตอบกระทรวงให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่เป็นกระทรวงของผู้นำฝ่ายค้านในสภานิติบัญญัติและรัฐสภา หรือเป็นกระทรวงที่ประ-

ชานสภាយของผู้ที่ตั้งกระทุ้นกัดอยู่เห็นว่าเป็นกรณีเร่งด่วน หรือเป็นประโยชน์ต่อประชาชนเป็นส่วนรวมหรือแก่การบริหารราชการแผ่นดิน ประธานสภากำหนดให้ตอบในที่ประชุมแห่งสภานั้น ๆ ก็ได้ ประธานสภากำหนดให้กับเป็นผู้ควบคุมการสามาถการตอบกระทุ้น²²

๙. การยุบสภา

การอภิปรายที่ไว้ไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือหัวหน้าเป็นมาตรการสำคัญที่ฝ่ายสภารับใช้ควบคุมรัฐบาล ในเวลาเดียวกันรัฐบาลมีเครื่องมือในอันที่จะควบคุม สภาระเป็นการดุลย์อ่อนน้อมนั้น วิธีการคุมสภาระของรัฐบาลคือการยุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งที่ไว้ไปใหม่ การที่สภากำหนดลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลจึงต้องได้รับรองให้รอบคอบ “เพาะปลูก นติไม่ไว้วางใจไปแล้ว คณะรัฐมนตรีอาจเลือกใช้วิธียุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ก็ได้ แทน ที่จะใช้วิธีถอดออก”²³ การยุบสภามีผลให้คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งไปด้วยแต่จะอยู่รักษา ภารจนกว่าจะมีการเลือกตั้งและจัดตั้งรัฐบาลใหม่

อย่างไรก็ตาม การที่ฝ่ายบริหารจะใช้สิทธิเชิงดังกล่าวนี้ ก็จะต้องครรภูมิโดย รอบคอบ มิใช่ว่าจะใช้ได้โดยง่าย แนวทางที่ใช้เป็นเครื่องประกอบการพิจารณาว่า ในกรณีที่ เกิดวิกฤตทางการเมือง รัฐบาลควรเลือกใช้วิธีถอดออก หรือควรกรรบบังคมทูลความค่าแนะนำ ให้พระมหากษัตริย์ทรงยุบสภานั้น ประเทศต่าง ๆ ที่ปกครองโดยระบบอนรัฐสภาริชมีอำนาจ เชื่อมโยงกับฝ่ายบริหาร มักจะต้องพิจารณาว่าขณะที่ไว้ไปมีความนิยมในสภามาก แทนมากน้อยเพียงใด ถ้ารัฐบาลไว้ว่าประชาชนไม่ต่อขึ้นคณะรัฐมนตรีที่กำลังบริหารอยู่ และมี ศักดิ์สิทธิ์สูงสุดในการกระทำการของสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในการเส่นนี้ฝ่ายรัฐบาล ก็อาจเลือกถอดออก เพื่อเปิดโอกาสให้ฝ่ายค้านจัดตั้งรัฐบาลใหม่ แต่ถ้ารัฐบาลมีความมั่นใจว่า ถ้า มีการเลือกตั้งใหม่ บุคคลของรัฐบาลซึ่งส่องอกไปสมควรรับเลือกตั้งตามเดิมต่าง ๆ จะได้รับเลือก เข้ามามากกว่าฝ่ายค้าน หรือสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชท่านเป็นฝ่ายค้านจะไม่ได้รับเลือกตั้ง เข้ามา ในกรณีเส่นนี้รัฐบาลก็จะเลือกทางของให้มีการยุบสภา เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่²⁴ อย่างไร ก็ตามในสมัยพลดอกเปริม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้ใช้การยุบสภาระเป็นเครื่องมือในการ แก้ปัญหาวิกฤติการณ์ทางการเมือง เช่น เมื่อมีการแตกแยกในพรรคร่วมรัฐบาล

สำหรับประเทศไทยได้เลยมีการยุบสภามาก่อนราชภูมิในลักษณะที่รัฐบาลใช้เป็น เครื่องมือดุลย์อ่อนน้อมและแก้วิกฤติการณ์ทางการเมืองกับสภาระ ครั้งด้วยกันคือ

ครั้งแรกเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2481 โดยรัฐบาลชุดพลดอกพระยาพหลพลพยุหเสนา เนื่องจากรัฐบาลแพ้ดิสก์เกี่ยวกับความประสงค์ของสภาระที่จะให้แสดงบัญชีรายรับ-支出 เกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติลงบประมาณในวาระแรกรัฐบาลขอออกแต่ไม่ได้รับอนุมัติ จากผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน จึงได้ทำการยุบสภาระแทน

ครั้งที่สองเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2488 ในสมัยรัฐบาลชุด ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช โดยเหตุผลว่า สภาที่บัญชาติหน้าที่อยู่ได้รับการขยายเวลาให้อよดูในตำแหน่งมาสองครั้งนี้ของจากสภาระบุคคล และรัฐบาลเห็นว่าการที่สภาคัดสินใจไม่ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัติ อาจชุมนุมกระทำการเป็นการลงมติที่ทรงกันข้ามกับความรู้สึกของประชาชน จึงยุบสภา²⁵

การยุบสภารังที่สามทำเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2519 โดยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ด้วยสาเหตุว่า สภาประกอบขึ้นด้วยพรรคการเมืองหลายพรรคมากเกินไปและสมาชิกสภายังไม่ปฏิบัติหน้าที่โดยจริงใจ การยุบสภารังที่สามทำในระหว่างที่สมาชิกสภายังจำนวน 1/5 ยังอยู่ติดข้อเบ็ดอกป่วยหัวไปเพื่อล้มดีไม่ไว้วางใจรัฐบาล

การยุบสภารังที่ 4 เมื่อ 19 มีนาคม 2526 โดยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์นายกรัฐมนตรี ด้วยสาเหตุจากการขอแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อเปลี่ยนระบบเลือกตั้งจากระบบรวมเขตรวมเบอร์ให้เป็นไปตามเดิม และคงบทเฉพาะกาลไว้แต่ไม่สำเร็จ เพราะได้เสียงไม่เกินครึ่งหนึ่งของสมาชิกรัฐสภา ทำให้นายกรัฐมนตรียุบสภาก่อนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญจะหมดลง เพื่อให้มีการเลือกตั้งตามระบบเดิม

ครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2529 โดยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี โดยให้เหตุผลว่า เกิดการแตกแยกในพระครัวรัฐบาลทำให้การลงมติเกี่ยวกับพระราชกำหนดด้วย ต.ส.ไม่เป็นไปตามเหตุผล ทำให้พระราชกำหนดไม่ได้รับอนุมัติจากสภามาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ 6 เมื่อ 29 เมษายน 2531 โดยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เมื่อสภามาผู้แทนราษฎรฝ่ายร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางบัญญัติในวาระที่ 1 แต่มีต.ส.พระครูประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นแกนหลักของรัฐบาลจำนวนหนึ่ง ยกมือคัดค้านเป็นเหตุให้รัฐมนตรีจากพระครูประชาธิปัตย์ลาออก และขณะนั้นได้มีการยื่นญัตติข้อเบ็ดอกป่วยหัวไปเพื่อล้มดีไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีถังอยู่ด้วย จึงยุบสภาระเบ็ดอกป่วยหัว โดยให้เหตุผลว่า เกิดการแตกแยกในพระครัวรัฐบาล

ครั้งที่ 7 นายอานันท์ ปันยารชุน ยุบสภามื่อ 30 มิถุนายน 2535 โดยถือเป็นนโยบายที่ต้องทำเพื่อได้รับพระบรมราชโองการฯ แต่ตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อแก้วิกฤตการณ์ “พฤษภาภัยพิ” ยุบสภาระเบ็ดอกป่วยหัวไปเพื่อป้องกันการล้มละลายของรัฐบาลที่ถูกยุบมีการแบ่งฝ่ายจนทำให้เกิดวิกฤตการณ์

ครั้งที่ 8 เมื่อ 19 พฤษภาคม 2538 นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรียุบสภาก่อนหน้าที่จะมีการลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลทั้งคณะ โดยรัฐบาลไม่สามารถคุมเสียงข้างมากของสภามาผู้แทนราษฎรได้ เนื่องจากพระครุพลังธรรมที่ร่วมรัฐบาลมีมติงดออกเสียง โดยให้เหตุผลว่า รัฐบาลโดยการนำของพระครูประชาธิปัตย์ไม่สามารถเข้าแจ้งกรณีทุจริต สปก. 4-01 “ได้กระจ่างแต่รัฐบาลกลับให้เหตุผลว่าเพรษมีการแตกแยกในพระครุพลังธรรม

ครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรียุบสภาผู้แทนราษฎร โดยให้เหตุผลว่า ได้เกิดการชุมนุมสาธารณะ ดังข้อเรียกร้องในทางการเมืองมากขึ้น และได้ขยายตัวไปในทางกว้างขวางและอาจรุนแรงขึ้น แม้ว่ารัฐบาลได้พยายามดำเนินการตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยการขอเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีทางลงมติในที่ประชุมรัฐสภาแล้วก็ ยังไม่อาจแก้ไขปัญหาวิกฤตทางการเมืองในขณะนี้ได้ จึงทางออก คือ การคืนอำนาจตั้งสินใจทางการเมืองกลับสู่ประชาชนด้วยการยุบสภาผู้แทนราษฎรและจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปใหม่ ในวันที่ 2 เมษายน 2549 ซึ่งเหตุผลดังกล่าวได้ให้ไว้ในพระราชกฤษฎีกากำกับการยุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2549

อย่างไรก็ตามในสมัยที่ใช้รัฐธรรมนูญฯ 2515 เป็นหลักในการปกครองประเทศอยู่นั้นได้มีการยุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2516 การยุบสภารั้งนั้นไม่ถือว่าเป็นการยุบสภain ลักษณะแบบเดียวกับการยุบสภาก 5 ครั้งข้างต้น เพราะสาเหตุในการยุบสภามิใช่เป็นเพระความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับสภาก แต่เป็นเพรษสมาชิกสภากล่าวออกเป็นจำนวนมากจนไม่สามารถเรียกประชุมได้ และเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2516 มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกสัมชชาแห่งชาติจำนวน 2,347 คน เพื่อทำหน้าที่เลือกบุคคลที่เหมาะสมจากสมาชิกด้วยกันจำนวนหนึ่ง เพื่อทูลเกล้าฯ ให้มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติ

การยุบสภាត้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการฯ หรือโดยพฤติกรรมนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ที่ยุบสภานั้นเอง การยุบสภาก็จะต้องกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ให้แน่นอนลงไป และต้องไม่เกิน 90 วัน นับแต่วันที่มีพระราชกฤษฎีกากำกับการยุบสภานั้น

10. ความส่งท้าย

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย รัฐสภานับเป็นสถาบันที่สำคัญมาก เพราะเป็นองค์กรสูงสุดในการแสดงเจตนาจริงของคนในชาติ การที่ประชาธิปไตยจะดำเนินไปด้วยดีหรือสร้างความศรัทธาให้กับประชาชนขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและคุณภาพของรัฐสภาอยู่มิใช่น้อย

สาเหตุประการหนึ่งที่ระบอบประชาธิปไตยของไทยล้มลุกคลุกคลานนั้น อาจพิจารณาได้ว่าเป็นเพราะพฤติกรรมของสมาชิกสภาก สมาชิกสภานิติบัญญัติจำนวนไม่น้อยมีบทบาทที่ก่อให้เกิดความรู้สึกเสื่อมศรัทธาแก่ประชาชนผู้เลือกตั้ง ทำให้ภาพพจน์ของสภามีเสียงดี แต่ไม่ได้ในทางส่งเสริมผลประโยชน์ส่วนตนหรือเฉพาะกลุ่มเป็นหลักให้มากกว่าที่จะคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติให้สมกับที่อยู่ในฐานะเป็นผู้แทนปวงชน คำกล่าวที่ว่าผู้แทนกินjob กินเสียเงิน, ใช้อภิสิทธิในราชการฝ่ากฎพร้อมเข้าทำงานหรือเข้าโรงเรียน ขายเสียงหรือยกมือเพื่อผลประโยชน์ล้วนแล้วแต่ทำให้ภาพพจน์ของสภามีเสียงดีเท่าที่ควร การปฏิวัติรัฐประหารแต่ละครั้งมักจะหยิบยกเอาสาเหตุที่สมาชิกสภามิปฏิบัติหน้าที่โดยชอบคำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตนเข้ามาร่วมเป็นสาเหตุหนึ่งที่ต้องยึดอำนาจเสมอ

อย่างไรก็ตามความหวังที่จะเห็นสถาบันรัฐสภាទัณฑ์ไปสู่รูปแบบที่ดีเพื่อเป็นหลักในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นอยู่กับประชาชนเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ หากประชาชนมีความตื่นตัวและมีสำนึกทางการเมือง สามารถใช้วิจารณญาณทางการเมืองได้ถูกต้องเลือกผู้แทนราษฎรที่ดีเข้ารัฐสภา บทบาทของสภาก็ย่อมจะเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและก่อประโยชน์ให้กับประชาชนนำความสุขความเจริญมาสู่บ้านเมือง ยิ่งประชาชนสนใจในปัญหาน้ำหนึ่งมากขึ้นเท่าไร บทบาทและพฤติกรรมของสมาชิกสภายิ่งก็จะด้องพัฒนาตัวขึ้นเรื่อยๆ สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยก็คือประชาชนจะต้องไม่เสื่อมครั้งชาในรัฐสภา ต้องช่วยกันสนับสนุนด้วยการให้ความสนใจและติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภายิ่งเท่ากับเป็นการควบคุมผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาให้ประพฤติปฏิบัตินสมกับผู้ที่เป็น “ผู้แทนราษฎร”

ເຊິ່ງອຣດ

- ¹ໄກສີນທົ່ງ ວົງສຸຮົວລັນ, ການເປັນນາຫຼືຂໍາການປົກຄອງໃນຈະບັນບັດສົກາ, ແລະ ຈະບັນບັດສົກາໃນປະເທດໄກທ (ເຈົ້າຍ
ວິທີກຳປິມພື້, 2518), 78.
- ²ຈູ້ຢູ່ ສຸກາພ, ສມພັງທີ, ແກ່ນສິນ, ແລະ ສຸພົດທາ ສຸກາພ, ມັນທີ່ພຶດເນື່ອງ (ໄກຍວັດນາພານີ້, 2519), 172-3.
- ³ກຳນິນທົ່ງ ກ້ອຍວິເຂົ້າ, ລະບອບປະເທດຕີປີໄປບົນ (ກວະກາງກຄາໄມ, 2519), 11.
- ⁴ສະບັບວິຊາສັປັດທີ່ວິຊາຮັດ ປີທີ່ 25 ລົມບີ່ 42 (15 ເມສາຢານ 2522), 18.
- ⁵ມາດຕາ 25, ວິຊາການນຸ້ມູ້າ 2489.
- ⁶ມາດຕາ 108 ວິຊາການນຸ້ມູ້າ 2534.
- ⁷ມາດຕາ 21 (5) ວິຊາການນຸ້ມູ້າ 2475, ແລະ ມາດຕາ 50 (5) ວິຊາການນຸ້ມູ້າ 2495
- ⁸ມາດຕາ 28, ວິຊາການນຸ້ມູ້າ 2519
- ⁹ຫັກຕີ ພາສຸນນີວິນ໌, ການປົກຄອງຂອງໄກທ (ມາທິວິທີ່ພັດທະນາທຳແທງ, 2514), 168-9.
- ¹⁰ມາດຕາ 141(3), ວິຊາການນຸ້ມູ້າ 2534.
- ¹¹ມາດຕາ 153, ວິຊາການນຸ້ມູ້າ 2534.
- ¹²ຄົນນີ້ ນຸ້ມູ້າສຸວັດ, ສັບຍິ່ງວິຊາ (ບົດປິກາຕິປິມພື້, 2520), 300-2.
- ¹³ມາດຕາ 116, ວິຊາການນຸ້ມູ້າ 2534.
- ¹⁴ມາດຕາ 169, ວິຊາການນຸ້ມູ້າ 2517.
- ¹⁵ມາດຕາ 170, ວິຊາການນຸ້ມູ້າ 2517.
- ¹⁶ມາດຕາ 133, 134, ແລະ 135 ວິຊາການນຸ້ມູ້າ 2534.
- ¹⁷ມາດຕາ 125, ວິຊາການນຸ້ມູ້າ 2534.
- ¹⁸ມາດຕາ 152, ວິຊາການນຸ້ມູ້າ 2534.
- ¹⁹ສມພັງທີ, ແກ່ນສິນ, ສັກທີການເນື່ອງ (ໄກຍວັດນາພານີ້, 2519), 399.
- ²⁰ປະເສົາວິຊາ ປັກສຸດນົກ, ວິຊາໄກທໃນຈະບັນບັດສົກາ (ຫ.ຖຸມນຸມກາຮ່າງ, 2517), 883.
- ²¹ເລັ່ມຕົ້ນບັນກັນ, 569.
- ²²ສມພັງທີ, ແກ່ນສິນ, ສັກທີການເນື່ອງ, 402 - 3.
- ²³ຫັກຕີ ພາສຸນນີວິນ໌, ການປົກຄອງຂອງໄກທ, 174.
- ²⁴ເລັ່ມຕົ້ນບັນກັນ, 189.
- ²⁵ປະເສົາວິຊາ ປັກສຸດນົກ, ວິຊາໄກທໃນຈະບັນບັດສົກາ (2475 - 2517), 271-4, ແລະ 488 - 9.

ภาคผนวกบทที่ 9 (1)

ສภาຜູ້ແກນຮາງງານແລະວຸฒືສກາຕາມຮັບຮ່ວມນູ້ໝູ່ 2550

ວິທີ່ ກວ່າເຄີຍ

ຮັບສກາ

ຕາມຮັບຮ່ວມນູ້ໝູ່ 2550 ຮັບສກາປະກອບດ້ວຍສປາຜູ້ແກນຮາງງານແລະວຸฒືສກາ ຮັບສກາຈະປະໜຸມຮ່ວມກັນຫຼືຍົກກັນ ຍ່ອນເປັນໄປຕາມນັບນູ້ໝູ່ດີແໜ່ງຮັບຮ່ວມນູ້ໝູ່ນີ້ ບຸກຄລຈະເປັນສາມາຊີກສປາຜູ້ແກນຮາງງານແລະສາມາຊີກວຸฒືສກາໃນຂະເດືອກກັນມີໄດ້ ປະການສປາຜູ້ແກນຮາງງານເປັນປະການຮັບສກາ ປະການວຸฒືສກາເປັນຮອງປະການຮັບສກາ (ມາດຕະ 88- 89)

1. ສປາຜູ້ແກນຮາງງານ

ສປາຜູ້ແກນຮາງງານ ປະກອບດ້ວຍສາມາຊີກຈຳນວນ 480 ດົນ ໂດຍເປັນສາມາຊີກຊື່ມາຈາກການເລືອກຕັ້ງແບບແບ່ງເຂດເລືອກຕັ້ງຈຳນວນ 400 ດົນ ແລະສາມາຊີກຊື່ມາຈາກການເລືອກຕັ້ງແບບສັດສົນຈຳນວນ 80 ດົນ

ການເລືອກຕັ້ງສາມາຊີກສປາຜູ້ແກນຮາງງານໃຫ້ເວົ້າຮີອກເສີຍລົງຄະແນນໂດຍຕຽບແລະລັບໄດ້ໃຫ້ເຂັ້ມຕົວເລືອກຕັ້ງສາມາຊີກສປາຜູ້ແກນຮາງງານແບບລະໜີນີ້ໄປ

ຫຼັກເກດ໌ທີ່ແລະວິທີການເລືອກຕັ້ງສາມາຊີກສປາຜູ້ແກນຮາງງານໃຫ້ເປັນໄປຕາມພຣະບັນນູ້ໝູ່ດີປະກອບຮັບຮ່ວມນູ້ໝູ່ວ່າດ້ວຍການເລືອກຕັ້ງສາມາຊີກສປາຜູ້ແກນຮາງງານແລະການໄດ້ມາຊື່ສາມາຊີກວຸฒືສກາ

ໃນກຣັນທີ່ຈຳແນ່ງສາມາຊີກສປາຜູ້ແກນຮາງງານວ່າງລົງໄມ່ວ່າດ້ວຍເຫດຸໃຈ ແລະຍັງມີໄດ້ມີການເລືອກຕັ້ງສາມາຊີກສປາຜູ້ແກນຮາງງານຂຶ້ນແກນຕຳແນ່ງທີ່ວ່າງ ໃຫ້ສປາຜູ້ແກນຮາງງານປະກອບດ້ວຍສາມາຊີກທ່ານມີອຸ່ນ

ກາຍໄດ້ນັ້ນຕັບມາດຕະ 109 (2) ໃນກຣັນທີ່ມີເຫດຸໃຈ ທຳໄຫ້ໃນຮ່ວ່າງອາຍຸຂອງສປາຜູ້ແກນຮາງງານມີສາມາຊີກຊື່ໄດ້ຮັບເລືອກຕັ້ງຈາກການເລືອກຕັ້ງແບບສັດສົນມີຈຳນວນໄມ້ຄື່ງ 80 ດົນ ໃຫ້ສາມາຊີກຊື່ມາຈາກການເລືອກຕັ້ງແບບສັດສົນປະກອບດ້ວຍສາມາຊີກທ່ານມີອຸ່ນ

ໃນກຣັນທີ່ມີເຫດຸກຣັນໄດ້ ທຳໄຫ້ການເລືອກຕັ້ງທ່ານໄປຄົງໄດ້ມີຈຳນວນສາມາຊີກສປາຜູ້ແກນຮາງງານໄມ້ຄື່ງ 480 ດົນ ແລ້ວມີຈຳນວນໄມ່ນ້ອຍກວ່າຮ້ອຍລະ 95 ຂອງຈຳນວນສາມາຊີກສປາຜູ້ແກນຮາງງານທັງໝົດ ໃຫ້ວ່າສາມາຊີກຈຳນວນນີ້ປະກອບເປັນສປາຜູ້ແກນຮາງງານ ແຕ່ດ້ວຍດຳເນີນການໃຫ້ມີສາມາຊີກສປາຜູ້ແກນຮາງງານໃຫ້ກຽບຈຳນວນດາມທີ່ບັນນູ້ໝູ່ໄວ້ໃນຮັບຮ່ວມນູ້ໝູ່ນີ້ກ່າຍໃນ 180 ວັນ ແລະໃຫ້ຍື່ນຕຳແນ່ງໄດ້ເພີຍເຫັນວ່າອາຍຸຂອງສປາຜູ້ແກນຮາງງານທີ່ເໜືອຍຸ່ນ (ມາດຕະ 93)

1.1 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งได้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมควรรับเลือกตั้งได้เท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น

การคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในแต่ละเขตเลือกตั้งและกำหนดเขตเลือกตั้ง ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ให้คำนวณเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิก 1 คน โดยคำนวณจากจำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง เฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 400 คน

(2) จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิก 1 คน ตาม (1) ให้จังหวัดนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 1 คน จังหวัดใดมีราษฎรเกินเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิก 1 คน ให้จังหวัดนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีก 1 คน ทุกจำนวนราษฎรที่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิก 1 คน

(3) เมื่อได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละจังหวัดตาม (2) แล้ว ถ้าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่คำนวณได้ยังไม่ครบ 400 คน ให้จังหวัดที่มีเศษเหลือจากการคำนวณตาม (2) มากที่สุด มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีก 1 คน และให้เพิ่มจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวิธีการดังกล่าวแก่จังหวัดที่มีเศษเหลือจากการคำนวณตาม (2) ในลำดับรองลงมาตามลำดับจนได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบ 400 คน

(4) การกำหนดเขตเลือกตั้งให้ดำเนินการโดยจังหวัดใดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ถ้าจังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน 3 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง โดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 คน

(5) ในการนี้ที่แบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดหนึ่งให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบ 3 คนทุกเขตไม่ได้ ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเฉลี่ย 3 คนเสียก่อน แต่เขตที่เหลือต้องไม่น้อยกว่าเขตละ 2 คน ถ้าจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 4 คน ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 2 เขต เขตหนึ่งให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 คน

(6) จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่า 1 เขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน และต้องให้มีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน

ให้ดำเนินการนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง และให้ส่งผลการนับคะแนนของหน่วยเลือกตั้งนั้นไปรวมที่เขตเลือกตั้งเพื่อนับคะแนนรวม และให้ประกาศผลการนับคะแนนโดยเปิดเผย

ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งแต่เพียงแห่งเดียวในเขตเลือกตั้งนั้น ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด เว้นแต่เป็นกรณีที่มีความจำเป็นเฉพาะท้องที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดให้ นับคะแนน รวมผลการนับคะแนน และประกาศผลการนับคะแนนเป็นอย่างอื่นก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่ บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งวุฒิสภา(มาตรา 94)

1.2 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งได้มี สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกพรรคการเมืองที่จัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมควรรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้หนึ่งเสียง

พรรคการเมืองหนึ่งจะส่งผู้สมควรรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนทุกเขตเลือกตั้งหรือจะส่ง เพียงบางเขตเลือกตั้งก็ได้

บัญชีรายชื่อผู้สมควรรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนของพรรคการเมืองได้ที่ได้ยื่นไว้แล้ว ถ้าปรากฏว่าก่อนหรือในวันเลือกตั้งมีเหตุไม่ว่าด้วยประการใดที่มีผลทำให้บัญชีรายชื่อของ พรรคการเมืองนั้นมีจำนวนผู้สมควรรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนไม่ครบตามจำนวนที่พรรคการเมือง นั้นได้ยื่นไว้ ให้ถือว่าบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นมีจำนวนผู้สมควรรับเลือกตั้งแบบสัดส่วน เท่าที่มีอยู่ และในการนี้ให้ถือว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่ (มาตรา 95)

เขตเลือกตั้งแบบสัดส่วน

การกำหนดเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน ให้ ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ให้จัดแบ่งพื้นที่ประเทศออกเป็น 8 กลุ่มจังหวัด และให้แต่ละกลุ่มจังหวัดเป็นเขต เลือกตั้ง โดยแต่ละเขตเลือกตั้งให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 10 คน

(2) การจัดกลุ่มจังหวัด ให้จัดจังหวัดที่มีพื้นที่ติดตอกันอยู่ในกลุ่มจังหวัดเดียวกัน และ ในกลุ่มจังหวัดทุกกลุ่มต้องมีจำนวนราษฎรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปี สุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้งรวมกันแล้วใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ โดยให้จังหวัดทั้งจังหวัดอยู่ในเขต เลือกตั้งเดียว (มาตรา 96)

การทำบัญชีรายชื่อ

การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งของพระครุการเมืองสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้ง ต้องมีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งครบตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนที่จะมีได้ในแต่ละเขตเลือกตั้ง และต้องเรียงตามลำดับหมายเลข แล้วให้ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนวันเปิดสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

(2) รายชื่อของบุคคลตาม (1) ต้องไม่ซ้ำกับรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบสัดส่วนไม่ว่าของพระครุการเมืองใด และต้องคำนึงถึงโอกาส สัดส่วนที่เหมาะสม และความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย (มาตรา 97)

การคำนวณสัดส่วนผู้ที่จะได้รับเลือกตั้ง

การคำนวณสัดส่วนที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อของแต่ละพระครุการเมืองจะได้รับเลือกในแต่ละเขตเลือกตั้ง ให้นำคะแนนที่แต่ละพระครุการเมืองได้รับในเขตเลือกตั้งนั้นมารวมกัน แล้วคำนวณเพื่อแบ่งจำนวนผู้ที่จะได้รับเลือกของแต่ละพระครุการเมือง เป็นสัดส่วนที่สัมพันธ์กันโดยตรงกับจำนวนคะแนนรวมข้างต้น คะแนนที่แต่ละพระครุการเมืองได้รับ และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนที่จะเพิ่มมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น โดยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีรายชื่อในบัญชีรายชื่อของแต่ละพระครุการเมืองได้รับเลือกตามเกณฑ์คะแนนที่คำนวณได้ เรียงตามลำดับหมายเลขในบัญชีรายชื่อของพระครุการเมืองนั้น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกกุศลสภาก

ให้นำทบบัญญัติมาตรา 94 วรรคสาม มาใช้บังคับกับการนับคะแนนการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนด้วยโดยอนุโลม ทั้งนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจกำหนดให้มีการรวมผลการนับคะแนนเป็นองค์ที่จังหวัดก่อนก็ได้ (มาตรา 98)

1.3 คุณสมบัติผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

บุคคลผู้มีคุณสมบัติต้องเป็น ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(1) มีสัญชาติไทย และบุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง และ

(3) มีชื่อยื่นทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 90 วันนับถึงวันเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นักเรียนเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาอย่างกว่า 90 วันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกกรุงอาณาจักร ย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา 99)

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ 2550 "ได้บัญญัติถึงบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบาตร
- (2) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
- (3) ต้องคุณขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
- (4) วิกฤติ หรือจิตพิณเพื่อนไม่สมประกอบ (มาตรา 100)

1.4 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) มีอายุไม่น้อยกว่า 25 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (3) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้พรรคร่วมเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคร่วมเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 90 วันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในการนี้ที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราเหตุบุบสวา ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคร่วมเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 30 วันนับถึงวันเลือกตั้ง

(4) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ด้วย

(ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้ว เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(ข) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง

(ค) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปีการศึกษา

(ง) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปี

(5) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตาม (4) ด้วย แต่ลักษณะดังกล่าวในการนี้ได้ที่กำหนดถึงจังหวัด ให้หมายถึงกลุ่มจังหวัด

(6) คุณสมบัติอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา 101)

ลักษณะบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้

- (1) ดิตยาเสพติดให้โทษ
- (2) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (3) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม มาตรา 100 (1) (2) หรือ (4)
- (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (5) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมา�ังไม่ถึง 5 ปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (6) เคยถูกไล่ออก ปลดออกจาก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพาะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติดิบอนในวงราชการ
- (7) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร้ายผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
- (8) เป็นข่าวร้ายการซึ่งมีดำเนินเรื่องหรือเงินเดือนประจำออกจากข้าราชการการเมือง
- (9) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (10) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกิน 2 ปี

(11) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

(12) เป็นดุลการศาสตร์ธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจสอบแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนชยชนแห่งชาติ

(13) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 263

(14) เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง (มาตรา 102)

1.5 การส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง

พระราชบัญญัติฯ ที่ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งให้ครบจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น และจะส่งเกินจำนวนดังกล่าวมิได้

เมื่อพระราชการเมืองได้ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งครบจำนวนตามพระราชหนังแล้ว แม้ภายในหลังจะมีจำนวนลดลงจนไม่ครบจำนวนไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ถือว่าพระราชการเมืองนั้นส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งครบจำนวนแล้ว

เมื่อพระราชการเมืองได้ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งแล้ว พระราชการเมืองนั้นหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งของพระราชการเมืองนั้นจะถอนการสมัครรับเลือกตั้ง หรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งมิได้ (มาตรา 103)

1.6 วาระการดำเนินการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีวาระในการดำเนินการคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง (มาตรา 105)

เมื่ออายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง ต้องกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปภายใน 45 วัน นับแต่วันที่อายุของสภาผู้แทนสิ้นสุดลง (มาตรา 107) และกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรถูกยุบต้องกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 45 วันแต่ไม่เกิน 60 วันนับแต่วันยุบสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 108)

สำหรับกรณีดำเนินการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความต้องการออกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่เป็นดำเนินการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความต้องการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนดำเนินการทั่วไปภายใน 45 วัน นับแต่วันที่ดำเนินการนั้นว่าง เว้นแต่อายุของสภาผู้แทนราษฎรจะเหลือไม่ถึง 180 วัน

(2) ในกรณีที่เป็นดำเนินการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความต้องการเลือกตั้งแบบสัดส่วนให้ประชานสภาผู้แทนราษฎรประกาศให้ผู้มีชื่ออยู่ในลําดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพระราชการเมืองนั้นในเขตเลือกตั้งนั้น เลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนดำเนินการที่ว่างโดยต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายใน 7 วันนับแต่วันที่ดำเนินการนั้นว่างลง เว้นแต่ไม่มีรายชื่อเหลืออยู่ในบัญชีที่จะเลื่อนขึ้นมาแทนดำเนินการที่ว่าง ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (1) ให้เริ่มนับแต่วันเลือกตั้งแทนดำเนินการที่ว่าง ส่วนสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (2) ให้เริ่มนับแต่วันถัดจากวันประกาศซึ่งในราชกิจจานุเบกษา และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนดำเนินการที่ว่างนั้น อายุในดำเนินการได้เพียงเท่าอายุของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่ (มาตรา 109)

1.7 การพ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภាភແທນຮາຍງ

สมาชิกภาพของสมาชิกสภាភແທນຮາຍງສິນສຸດລົງ ເມື່ອ

(1) ຕຶກຄວາວອ້າກຕາມອາຍຸຂອງສภາຜູ້ແທນຮາຍງ ອີເວລີກ ອີເວລີກ ອີເວລີກ

(2) ດາຍ

(3) ລາວອກ

(4) ຂາດຄຸນສມບັດຕາມມາດرا 101

(5) ມີລັກຊະນະຕ້ອງໜ້າມຕາມມາດرا 102

(6) ກະທຳການອັນຕັ້ງໜ້າມຕາມມາດرا 265 ອີເວລີກ ອີເວລີກ

(7) ລາວອກຈາກພຣະການເມືອງທີ່ຕົນເປັນສາມາຝຶກ ອີເວລີກ ພຣະການເມືອງທີ່ຕົນເປັນສາມາຝຶກ ມີມີດີວ່າຍະແນນເສີຍໄມ່ເນື້ອຍກວ່າ 3 ໃນ 4 ຂອງທີ່ປະໜຸນຮ່ວມຂອງຄະນະກຣມກຣບຣີຫາຮ່ອງພຣະການເມືອງແລະສາມາຝຶກສພາຜູ້ແທນຮາຍງທີ່ສັກັດພຣະການເມືອງນັ້ນ ໄທັນຈາກການເປັນສາມາຝຶກຂອງພຣະການເມືອງທີ່ຕົນເປັນສາມາຝຶກ ໃນກຣີເຊັ່ນໃຫ້ວ່າສິນສຸດສາມາຝຶກພັນບແຕ່ວັນທີລາວອກຫຼືພຣະການເມືອງມີມີດີ ເວັນແຕ່ສາມາຝຶກສພາຜູ້ແທນຮາຍງຜູ້ນັ້ນໄດ້ອຸທະນີຕ່ອສາລຮູ້ຮຣມນູ້ຢູ່ກາຍໃນ 30 ວັນນັບແຕ່ວັນທີພຣະການເມືອງມີມີດີຄັດຄ້ານວ່າມີດີດັ່ງກ່າວມີລັກຊະນະຕາມມາດرا 65 ວຣຄສາມ ຄ້າສາລຮູ້ຮຣມນູ້ຢູ່ວິນີຈັຍວ່າມີດີດັ່ງກ່າວມີລັກຊະນະຕາມມາດرا 65 ວຣຄສາມ ໄທັງສໍາເລັດຮູ້ຮຣມນູ້ຢູ່ວິນີຈັຍວ່າມີດີດັ່ງກ່າວມີລັກຊະນະຕາມມາດра 65 ວຣຄສາມ ສາມາຝຶກສພາຜູ້ແທນຮາຍງ ຜູ້ນັ້ນຈະເປັນສາມາຝຶກຂອງພຣະການເມືອງອື່ນໄດ້ກາຍໃນ 30 ວັນນັບແຕ່ວັນທີຄ່າລຮູ້ຮຣມນູ້ຢູ່ວິນີຈັຍ

(8) ຂາດຈາກການເປັນສາມາຝຶກຂອງພຣະການເມືອງໃນກຣີທີ່ຄ່າລຮູ້ຮຣມນູ້ຢູ່ມີຄໍາສັ່ງຍຸນພຣະການເມືອງທີ່ສາມາຝຶກສພາຜູ້ແທນຮາຍງຜູ້ນັ້ນເປັນສາມາຝຶກ ແລະໄມ້ຈະເຂົ້າເປັນສາມາຝຶກຂອງພຣະການເມືອງອື່ນໄດ້ກາຍໃນ 60 ວັນນັບແຕ່ວັນທີຄ່າລຮູ້ຮຣມນູ້ຢູ່ມີຄໍາສັ່ງ ໃນກຣີເຊັ່ນໃຫ້ວ່າສິນສຸດສາມາຝຶກພັນບແຕ່ວັນຄັດຈາກວັນທີກຽບກໍາຫັດ 60 ວັນນັ້ນ

(9) ຖຸລືສພາມີມີດີຕາມມາດرا 274 ໄທດອດກອນອອກຈາກດຳແຫ່ງ ອີເວລີກຮູ້ຮຣມນູ້ຢູ່ມີຄໍາວິນີຈັຍໄທັນຈາກສາມາຝຶກພາດຕາມມາດرا 91 ອີເວລີກສາລົງກາມມີຄໍາສັ່ງຕາມມາດرا 239 ວຣຄສອງ ໃນກຣີເຊັ່ນໃຫ້ວ່າສິນສຸດສາມາຝຶກພັນບແຕ່ວັນທີບຸລືສພາມີມີດີຫຼືຄ່າລມີຄໍາວິນີຈັຍ ອີເວລີກມີຄໍາສັ່ງແລ້ວແຕ່ກຣີ

(10) ຂາດປະໜຸນເກີນຈຳນວນ 1 ໃນ 4 ຂອງຈຳນວນວັນປະໜຸນໃນສັນຍະປະໜຸນທີ່ມີກໍາຫັດເວລາໄຟ່ເນື້ອຍກວ່າ 120 ວັນໂດຍໄມ່ໄດ້ຮັບອ່ານຸ້າຕາມປະໜຸນສພາຜູ້ແທນຮາຍງ

(11) ດັ່ງກໍາພິພາກໜ້າສົ່ງທີ່ສຸດໃຫ້ຈຳດຸກ ແມ່ຈະມີການຮອກຮາງລົງໄທ ເວັນແຕ່ເປັນກາຮອກຮາງລົງໄທໃນຄວາມຜິດອັນໄດ້ກະທຳໂດຍປະມາກ ຄວາມຜິດລຸໂທໄທ ອີເວລີກ ອີເວລີກ ອີເວລີກ

1.8 การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

สภាភັນແນ່ງຮາຊ່ວຽມນິຫາທີ່ສຳຄັງ ສືບ ການຕາກງໍາມຍາແລະຄວນຄຸມການບົດການຮາຊ່ວຽມນິຫາ
ແພັນດິນ ໂດຍການດັ່ງກະຫຼາມຮັບຮູມນິຫີໃນເຮືອງເກີຍກັບການໃນຫາທີ່ຕົດຈົນການປຶດກົມປາຍ
ທີ່ໄປເພື່ອລົມດີໄມ້ໄວ້ວາງໃຈ

1.8.1 ການຕັ້ງກະຫຼາມ

ສມາຝຶກສະພັນແນ່ງຮາຊ່ວຽມນິຫີທີ່ຕັ້ງກະຫຼາມຮັບຮູມນິຫີໃນເຮືອງໄດ້ເກີຍກັບການໃນຫາທີ່ໄດ້
ແຕ່ຮັບຮູມນິຫີຢ່ອມມີສິທິທີ່ຈະໄມ້ຕອນເມື່ອຄະນະຮັບຮູມນິຫີເຫັນວ່າເຮືອງນັ້ນຍັງໄມ້ການປຶດແຜຍ ເພົ່າເກີຍ
ກັບການປຶດດັກຂອງປະໂຍບີສຳຄັງຂອງແພັນດິນ (ມາດຕະຖານ 156)

ການບົດການຮາຊ່ວຽມນິຫາແພັນດິນເຮືອງໄດ້ທີ່ເປັນປັບປຸງຫາສຳຄັງທີ່ມີຢູ່ໃນຄວາມສັນໃຈຂອງປະຊາຊົນ
ເປັນເຮືອງທີ່ກະທົບຖືກປະໂຍບີຂອງປະເທດຂອງປະຊາຊົນ ພຣົມທີ່ເປັນເຮືອງເຮັດວຽກ ສມາຝຶກ
ສະພັນແນ່ງຮາຊ່ວຽມນິຫາຈະແຈ້ງເປັນລາຍລັກສັນຕິບັດຕ່າງໆທີ່ກະທົບຖືກປະໂຍບີຂອງປະຊາຊົນເກີຍປະຊາຊົນ
ໃນວັນນັ້ນວ່າຈະຄາມນາຍກັບຮັບຮູມນິຫີທີ່ຮັບຮູມນິຫີຜູ້ຮັບຜິດຂອບໃນການບົດການຮາຊ່ວຽມນິຫາແພັນດິນ
ເຮືອງນັ້ນໄດ້ມີດັ່ງຮະບຸດຳກຳມາ ແລະໄຫ້ປະຊາຊົນສະພັນແນ່ງຮາຊ່ວຽມນິຫີເຮືອງດັ່ງກ່າວໄວ້ໃນວະ
ການປະໜຸວັນນັ້ນ

ການຄາມແລະການຕົບກະຫຼາມວຽກຄ້າທີ່ໃຫ້ກະທົບຖືກປະໂຍບີໄດ້ສັບປັດທີ່ລະໜົງຄັ້ງ ແລະໄຫ້
ສມາຝຶກສະພັນແນ່ງຮາຊ່ວຽມນິຫີຜູ້ນັ້ນຕັ້ງກະຫຼາມດ້ວຍວາຈາເຮືອງການບົດການຮາຊ່ວຽມນິຫາແພັນດິນນັ້ນໄດ້
ເຮືອງລະໄມ້ເກີນສາມຄັ້ງ ທັນນີ້ ດາມຂ້ອນບັນດັບການປະໜຸມສະພັນແນ່ງຮາຊ່ວຽມນິຫີ (ມາດຕະຖານ 157)

1.8.2 ການເສັນອຟັດຕິໄມ້ໄວ້ວາງໃຈນາຍກັບຮັບຮູມນິຫີ

ສມາຝຶກສະພັນແນ່ງຮາຊ່ວຽມນິຫີໄຟ້ນັ້ນຍັງກູ່ໃນ 5 ຂອງຈຳນວນສມາຝຶກທັງໝົດເທົ່າທີ່ມີອຟັດ
ຂອງສະພັນແນ່ງຮາຊ່ວຽມນິຫີ ມີສິທິທີ່ເຂົ້າຂຶ້ນເສັນອຟັດຕິຂອງປຶດກົມປາຍທີ່ໄປເພື່ອລົມດີໄມ້ໄວ້ວາງໃຈ
ນາຍກັບຮັບຮູມນິຫີ ອຟັດຕິດັ່ງກ່າວຕ້ອງເສັນອຟັດຕິຂອງຜູ້ສົມຄວາມດຳຮັບດຳແນ່ງນາຍກັບຮັບຮູມນິຫີຄົນຕ່ອງປຶດກົມປາຍ
ແລະເມື່ອໄດ້ມີການເສັນອຟັດຕິແລ້ວ ຈະມີການຍຸບສະພັນແນ່ງຮາຊ່ວຽມນິຫີໄດ້ ເວັນແຕ່ຈະມີການຄອນອຟັດຕິ
ຫຼືການລົມດີນັ້ນໄມ້ໄດ້ຄະແນນເສີຍມາກກວ່າກົງໜຶ່ງທີ່ຈະນັ້ນສມາຝຶກທັງໝົດເທົ່າທີ່ມີອຟັດຂອງ
ສະພັນແນ່ງຮາຊ່ວຽມນິຫີ

ການເສັນອຟັດຕິຂອງປຶດກົມປາຍທີ່ໄປດາມວຽກຄ້າທີ່ ຕ້າເປັນເຮືອງທີ່ເກີຍກັບພຸດທິກຣມ
ຂອງນາຍກັບຮັບຮູມນິຫີທີ່ມີພຸດທິກຣມນໍາຮ່ວຍຜິດປົກດີ ສ່ອໄປໃນທາງຫຼຸງຈິຕ່ຕ້ອນຫາທີ່ຮາຊ່ວຽມນິຫີ
ຫຼືໄຟ້ນັ້ນທີ່ມີຜູ້ສົມຄວາມດຳຮັບດຳແນ່ງນາຍກັບຮັບຮູມນິຫີ ຈະເສັນອຟັດຕິໄມ້ມີການຍິ່ນຄໍາຮ້ອງຂອດມາດຕະຖານ 271
ກ່ອນມີໄດ້ ແລະເມື່ອໄດ້ມີການຍິ່ນຄໍາຮ້ອງຂອດມາດຕະຖານ 271 ແລ້ວ ໄກສະແນນການດ້ອຍໄປໄດ້ໄມ້ຕ້ອງ
ຮອບການດໍາເນີນການຕາມມາດຕະຖານ 272

เมื่อการอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลงโดยมิใช้ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้น ไปให้สภาคูญแห่งราชภรัตน์ได้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ การลงมติในการณีเช่นว่านี้มิให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด มติไม่ไว้วางใจด้วยมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาคูญแห่งราชภรัตน์

ในการณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาคูญแห่งราชภรัตน์ สมาชิกสภาคูญแห่งราชภรัตน์ซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้น เป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ นายกรัฐมนตรีอภิคลอดสมัยประชุมนั้น

ในการณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาคูญแห่งราชภรัตน์ ให้ประธานสภาคูญแห่งราชภรัตน์นำชื่อผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อตามวาระคนึงกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป และให้นำมาตรา 172 มาใช้บังคับ (มาตรา 158)

1.8.3 การเสนอญัตติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

สมาชิกสภาคูญแห่งราชภรัตน์จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 6 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาคูญแห่งราชภรัตน์ มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล และให้นำมาตรา 158 วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ ให้วิธีการเข่นเดียวกับญัตติไม่วางใจนายกรัฐมนตรี

รัฐมนตรีคนใดพ้นจากตำแหน่งเดิมแต่ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่นภายหลังจากวันที่สมาชิกสภาคูญแห่งราชภรัตน์เข้าชื่อตามวาระคนึง ให้รัฐมนตรีคนนั้นยังคงด้องถูกอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจตามวาระคนึงต่อไป

ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับกับรัฐมนตรีผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งเดิมไม่เกิน 90 วันก่อนวันที่สมาชิกสภาคูญแห่งราชภรัตน์เข้าชื่อตามวาระคนึง แต่ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่นด้วยโดยอนุโลม (มาตรา 159)

นอกจากเสนอญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลดังกล่าว ใน 1.8.1 และ 1.8.2 แล้ว รัฐธรรมนูญฯ 2550 ยังกำหนดสำหรับกรณีที่สมาชิกสภาคูญแห่งราชภรัตน์ฝ่ายค้านมีจำนวนไม่ถึงเกณฑ์ 1 ใน 5 หรือ 1 ใน 6 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาคูญแห่งราชภรัตน์ที่มิได้อยู่ในพรรคร่วมการเมืองที่สมาชิกสังกัดพรรคนั้น ต่างตำแหน่งรัฐมนตรี (ฝ่ายค้าน) มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลได้ เมื่อคณารัฐมนตรีได้มีหารือราชการแผ่นดินมาเกินกว่า 2 ปีแล้ว (มาตรา 160)

2. วุฒิสภा

วุฒิสภาระบกบด้วยสมาชิกจำนวนรวม 150 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคน และมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้น หักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาระบกที่มาจากการเลือกตั้ง

ในการนี้ที่มีการเพิ่มหรือลดจังหวัดในระหว่างวาระของสมาชิกวุฒิสภาระบกที่มาจากการเลือกตั้ง ให้วุฒิสภาระบกบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่

ในการนี้ที่ดำเนินการเพิ่มหรือลดจังหวัดในระหว่างวาระของสมาชิกวุฒิสภาระบกที่มีอยู่ ให้วุฒิสภาระบกบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่

ในการนี้ที่มีเหตุการณ์ใดๆ ทำให้สมาชิกวุฒิสภาระบกไม่ครบจำนวนตามวาระหนึ่ง แต่มีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 ของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาระบกทั้งหมด ให้ถือว่าวุฒิสภาระบกบด้วยสมาชิกจำนวนดังกล่าว แต่ด้องมีการเลือกตั้งหรือการสรรหาให้ได้สมาชิกวุฒิสภาระบกครบจำนวนตามวาระหนึ่งภายใน 180 วันนับแต่วันที่มีเหตุการณ์ดังกล่าว และให้สมาชิกวุฒิสภาระบกที่เข้ามาแทนอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่าอายุของวุฒิสภาระบกที่เหลืออยู่ (มาตรา 111)

2.1 สมาชิกวุฒิสภาระบกที่มาจากการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาระบกในแต่ละจังหวัด ให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งและให้มีสมาชิกวุฒิสภาระบกจังหวัดละ 1 คน โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้หนึ่งเสียงและให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาระบก ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถหาเสียงเลือกตั้งได้กับเฉพาะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของวุฒิสภาระบก

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเลือกตั้งและการหาเสียงเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภาระบกให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาระบก ผู้แทนราษฎรและกรรมการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาระบก (มาตรา 112) ปัจจุบันสมาชิกวุฒิสภาระบกที่มาจากการเลือกตั้งมีจำนวน 76 คน

2.2 สมาชิกวุฒิสภาระบกที่มาจากการสรรหา

ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาระบกหนึ่ง ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประธานกรรมการตรวจสอบแผ่นดิน ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามอบหมายจำนวน 1 คน และตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมอบหมายจำนวน 1 คน เป็นกรรมการทำหน้าที่สรรหาบุคคลตามมาตรา 114 ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับบัญชีรายชื่อจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง แล้วแจ้งผลการสรรหาให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลผู้ได้รับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาระบก

ให้กรรมการตามวาระหนึ่ง เลือกกันเองให้กรรมการผู้หนึ่งเป็นประธานกรรมการ
ในการนี้ที่ไม่มีกรรมการในตำแหน่งใด หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ถ้ากรรมการ
ที่เหลืออยู่นั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาประกอบด้วย
กรรมการที่เหลืออยู่ (มาตรา 113)

ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาดำเนินการสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสม
จากผู้ได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรต่างๆ ในภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพ
และภาคอื่นที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาเป็นสมาชิกวุฒิสภา
เท่าจำนวนที่จะเพิ่มมีตามที่กำหนดในมาตรา 111 วรคหนึ่ง

ในการสรรหาบุคคลตามวาระหนึ่งให้คำนึงถึงความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือ
ประสบการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานของวุฒิสภาเป็นสำคัญ และให้คำนึงถึง
องค์ประกอบจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ที่แตกต่างกัน โอกาสและความ
เท่าเทียมกันทางเพศ สัดส่วนของบุคคลในแต่ละภาคตามวาระหนึ่งที่ใกล้เคียงกัน รวมทั้งการ
ให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาสทางสังคมด้วย

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ให้เป็นไปตามพระราช
บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่ง
สมาชิกวุฒิสภา (มาตรา 114)

ปัจจุบันสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหา มีจำนวน 74 คน

2.3 คุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภา

บุคคลผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
หรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ในวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ
- (3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (4) ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งดังต่อไปนี้
 - (ก) มีชื่อยื่นในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดตอกันไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง
 - (ข) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง
 - (ค) เดยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดตอกัน
ไม่น้อยกว่า 5 ปีการศึกษา

(ج) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปี

(5) ไม่เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(6) ไม่เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพระคราเมืองหรือเคยเป็นสมาชิกหรือเคยดำรงตำแหน่งและพ้นจากการเป็นสมาชิกหรือการดำรงตำแหน่งได้ ในพระคราเมืองมาแล้วยังไม่เกิน 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ

(7) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่เกิน 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ

(8) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 102 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (11) (12) (13) หรือ (14)

(9) ไม่เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเคยเป็นแต่พ้นจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกิน 5 ปี (มาตรา 115)

นอกจากนี้ สมาชิกกุญแจจะเป็นรัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญมิได้

บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกกุญแจและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรี หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้ (มาตรา 116)

2.4 วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกกุญแจ

สมาชิกภาพของสมาชิกกุญแจที่มาจากการเลือกตั้งเริ่มตั้งแต่วันที่มีการเลือกตั้ง สมาชิกกุญแจ และสมาชิกภาพของสมาชิกกุญแจที่มาจากการสรรหาเริ่มตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการสรรหา

สมาชิกภาพของสมาชิกกุญแจมีกำหนดคราวละ 6 ปีนับแต่วันเลือกตั้งหรือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการสรรหา แล้วแต่กรณี โดยสมาชิกกุญแจจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระไม่ได้

ให้สมาชิกกุญแจซึ่งสิ้นสุดสมาชิกภาพตามวาระ อยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าจะมีสมาชิกกุญแจขึ้นใหม่ (มาตรา 117)

เมื่อวาระของสมาชิกกุญแจซึ่งมาจากการเลือกตั้งสิ้นสุดลงจะต้องให้มีการเลือกตั้งทั่วไปภายใน 30 วันนับแต่วันที่วาระสิ้นสุดลงและเมื่อวาระของสมาชิกซึ่งมาจากการสรรหาสิ้นสุดลงให้คณะกรรมการการการเลือกตั้งประกาศกำหนดวันเริ่มการสรรหาและระยะเวลาการสรรหา

ซึ่งต้องทำการสรรหาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่วาระสิ้นสุดลง (มาตรา 118)

เมื่อคำแนะนำสมาชิกวุฒิสภาว่างลงนอกจากครมวาระ ให้ดำเนินการเลือกตั้งหรือสรรหาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ได้กล่าวมาแล้วใน 2.1 และ 2.2 (มาตรา 112 มาตรา 113 มาตรา 114 และมาตรา 115) มาใช้บังคับให้สมาชิกวุฒิสภาพรู้เข้ามาแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน เว้นแต่วาระของสมาชิกวุฒิสภาก่อตัวลงจะเหลือไม่ถึง 180 วัน จะไม่ดำเนินการเลือกตั้งหรือสรรหาใด้ (มาตรา 120)

2.5 การพ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา

สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาริบสิ้นสุดลง เมื่อ

- (1) ถึงคราวออกตามวาระ
- (2) ตาย
- (3) ลาออกจากตำแหน่ง
- (4) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะดังห้ามตามมาตรา 115
- (5) กระทำการอันดองห้ามตามมาตรา 116 มาตรา 265 หรือมาตรา 266

(6) วุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ก่อต่อนอกจากตำแหน่ง หรือศาลมีรัฐธรรมนูญ มีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา 91 หรือศาลมีคำสั่งตามมาตรา 239 วรรณสอง หรือมาตรา 240 วรรณสาม ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง แล้วแต่กรณี

(7) ขาดประชุมเกินจำนวน 1 ใน 4 ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 120 วัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา

(8) ต้องคำพิพากษายื่นที่สูดให้จำคุก แม้จะมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท (มาตรา 119)

2.6 อำนาจหน้าที่เฉพาะของวุฒิสภารัฐธรรมนูญฯ 2550 บัญญัติไว้ดังนี้

(1) ในการที่วุฒิสภาริบจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งได้ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ให้วุฒิสภาริบจารณาได้ตั้งแต่กรรมการบริหารขั้นตอนหนึ่ง อำนาจหน้าที่ตรวจสอบประวัติ ความประพฤติ และพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคล ผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งนั้น รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็น แล้วรายงานต่อวุฒิสภาริบจารณาต่อไป

การดำเนินการของคณะกรรมการบริการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา (มาตรา 121)

(2) ถวายคำแนะนำประมวลกฎหมายตรีปีเพื่อทรงแต่งตั้งผู้ตรวจเงินแผ่นดิน (มาตรา 242)

(3) ถวายคำแนะนำสำหรับมหาด្ឋาตุริย์เพื่อทรงแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (มาตรา 246)

(4) มีมติให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่ง (มาตรา 248)

(5) ถวายคำแนะนำสำหรับมหาด្ឋาตุริย์เพื่อทรงแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา 256)

(6) เลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นข้าราชการดุลญากาฯ จำนวน 2 คน เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการดุลญากาฯ ในศาลยุติธรรม (มาตรา 221)

(7) ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งดุลญากาฯ ในศาลปกครองให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุด รวมทั้งให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นดุลญากาฯ ในศาลปกครองสูงสุด (มาตรา 224 – 225)

(8) มีอำนาจออกดุถอนผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สมาชิกผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด ดุลญากาฯ ศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการตรวจสอบแผ่นดิน ผู้พิพากษาหรือดุลญากาฯ พนักงานอัยการหรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งมีพฤติกรรมร้ายแรง ผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำการทำความผิดต่อตัวแห่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำการผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้ออกจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของสภาผู้แทนราษฎร หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 20,000 คนเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติออกดุถอนออกจากตำแหน่ง คำร้องขอนั้นต้องระบุพฤติกรรมที่กล่าวว่ากระทำการผิดเป็นข้อๆ ให้ชัดเจน เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องขอแล้ว ให้ประธานวุฒิสภาร่วมเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนให้แล้วเสร็จโดยเร็ว แล้วรายงานว่าข้อกล่าวหาใดมีมูล ประธานวุฒิสภាត้องจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาร่วมพิจารณาและลงมติโดยวิธีลงคะแนนลับ ผู้ที่ถูกดุถอนออกจากตำแหน่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง หรือให้ออกจากราชการนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติให้ก่อตกลง และให้ตัดสิทธิผู้นั้นในการดำรงตำแหน่งใดในทางการเมืองหรือในการรับราชการเป็นเวลา 5 ปี (มาตรา 270 – 274)

นอกจากมีอำนาจหน้าที่ดังกล่าวแล้ว รัฐธรรมนูญฯ 2550 "ได้บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิดังกระถูกนั้นดรในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ (มาตรา 156) และมีสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติโดยสมาชิกวุฒิสภาไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณารัฐมนตรีแสดงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติได้ (มาตรา 161)

ภาคผนวกบทที่ 9 (2) การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

วิเชียร์ ทวีเศรษฐ

รัฐธรรมนูญฯ 2550 กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา โดยปกติแล่จะสภาก็จะมีการประชุมแยกกันเพื่อทำหน้าที่ของสภานั้นๆ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เมื่อมีการประชุมร่วมกันที่เรียกว่าการประชุมรัฐสภานั้น รัฐธรรมนูญฯ กำหนดให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา

ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ประธานรัฐสภาระได้ ให้ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน

ประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้และดำเนินกิจการของรัฐสภาระในกรณีประชุมร่วมกันให้เป็นไปตามข้อบังคับ

ประธานรัฐสภาระและผู้ทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาระต้องวางแผนเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่

รองประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้และตามที่ประธานรัฐสภาระมอบหมาย (มาตรา 88)

ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน

- (1) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา 19
- (2) การปฏิญญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภา ตามมาตรา 21
- (3) การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดียรบากล่าวด้วยการสืบราชสันตติวงศ์พระพุทธศักราช 2467 ตามมาตรา 22
- (4) การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติตามมาตรา 23
- (5) การมีมติให้รัฐสภาพิจารณาเรื่องอื่นในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติได้ตามมาตรา 127
- (6) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมตามมาตรา 127
- (7) การเปิดประชุมรัฐสภาตามมาตรา 128
- (8) การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภาตามมาตรา 137
- (9) การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา 145

(10) การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติใหม่ตามมาตรา 151

(11) การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติต่อไป ตามมาตรา 153 วรรคสอง

(12) การแต่งนโยบายตามมาตรา 176

(13) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา 179

(14) การให้ความเห็นชอบในการประกาศส่วนราชการ ตามมาตรา 189

(15) การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา ตามมาตรา 190

(16) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา 291 (มาตรา 136)

ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาให้ใช้ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ให้ใช้ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดยอนุโลมไปพลาสก่อน

ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้นำบทที่ใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่ในเรื่องการตั้งคณะกรรมการมาธิการ กรรมการชี้ตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกของแต่ละสภาจะต้องมีจำนวนตามหรือเกินอันดับต่อไปนี้ของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา (มาตรา 137)